

HOTĂRÂREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Privind activitatea Curții Supreme de Justiție în anul 2013

nr. 1 din 20 ianuarie 2014

mun. Chișinău

Audiind informațiile prezentate de doamna Svetlana Filincova, președintele Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ și domnul Constantin Gurschi, președintele Colegiului penal, cu privire la activitatea colegiilor respective în anul 2013, Plenul Curții Supreme de Justiție

C O N S T A T Ă :

În perioada de referință, organul suprem al puterii judecătorești și-a desfășurat activitatea în conformitate cu atribuțiile ce îi revin în baza Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789-XIII din 26.03.1996.

Colegiile Curții Supreme de Justiție au asigurat îndeplinirea justiției în conformitate cu prioritățile stabilite în Planul de activitate al Curții Supreme de Justiție pentru anul 2013, aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.21 din 24 decembrie 2012, cu Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.4 din 21 ianuarie 2013 privind activitatea CSJ în anul 2012, cu Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 6 din 21 ianuarie 2013 privind Asistența metodică acordată judecătorilor în chestiunile de aplicare a legislației pentru anul 2013.

În activitatea Plenului și colegiilor Curții Supreme de Justiție în anul 2013, au fost evidențiate următoarele direcții:

- eficientizarea activității de efectuare a justiției la examinarea recursurilor ordinare, a recursurilor în anulare și a cererilor de revizuire, în condițiile prevăzute de lege;
- asigurarea aplicării corecte și uniforme a legislației de către instanțele judecătorești;
- acordarea asistenței metodice judecătorilor în chestiunile de aplicare a legislației, perfecționarea formelor și metodelor de acordare a asistenței metodice.

Activitatea Plenului Curții Supreme de Justiție privind unificarea practicii judiciare

În conformitate cu prevederile art. 2 lit. c) și d) din Legea cu privire la Curtea Supremă de justiție, Curtea este abilitată să generalizeze practica judiciară, să analizeze statistica judiciară și să dea explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară.

Potrivit Planului de activitate pentru anul 2013, aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 21 din 24.12.2012, s-a studiat și s-a generalizat practica judiciară, inclusiv în lumina jurisprudenței și hotărârilor CtEDO pronunțate contra Moldovei și altor state.

Astfel, după solicitarea avizelor de la Parlamentul Republicii Moldova, Academia de Științe, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Ministerul de Interne ș.a.,

proiectele hotărârilor explicative ale Plenului au fost discutate la Consiliul Științific Consultativ de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

Drept urmare, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat pe parcursul anului 2013 următoarele hotărâri explicative:

1. Hotărârea Plenului nr. 1 din 15 aprilie 2013 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu.

Hotărârea Plenului este structurată în trei subcapitole, dintre care: condițiile pentru aplicarea arestării preventive sau arestării la domiciliu, procedura de examinare a demersului de arestare la faza urmăririi penale și procedura de examinare a demersului de arestare la faza de judecare a cauzei.

Plenul a explicat că, potrivit jurisprudenței CtEDO, necesitatea de a porni urmărirea penală împotriva unei persoane suspectate de comiterea unei infracțiuni poate servi ca o justificare inițială a privării de libertate (spre exemplu, în cazul reținerii în flagrant). Aceasta semnifică faptul că persoana poate fi reținută și până la pornirea urmăririi penale.

Art.5 §1 lit.c) din Convenție permite lipsirea de libertate a unei persoane doar dacă există o „bănuială rezonabilă” că această persoană a săvârșit o infracțiune. Bănuiala rezonabilă presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea. Faptul că o bănuială este presupusă cu bună-credință nu este suficient (hot. *Muşuc v. Moldova*, 6 noiembrie 2007, §31). Ceea ce poate fi considerat „rezonabil” depinde de toate circumstanțele cauzei (hot. *Fox, Campbell și Hartley c. Regatului Unit*, 30 august 1990, §32). Faptele care dau naștere suspiciunii nu trebuie să fie suficiente pentru a justifica o condamnare, și nici chiar pentru înaintarea învinuirii, ceea ce reprezintă următorul pas al procesului penal (hot. *Brogan ș.a. c. Regatului Unit*, 29 noiembrie 1988, §53).

Prin urmare, examinând dacă există o bănuială rezonabilă, judecătorul de instrucție va verifica doar dacă există probe care ar convinge un observator obiectiv că persoana ar fi putut săvârși infracțiunea, și nu dacă persoana este vinovată de comiterea infracțiunii.

De asemenea, Plenul a reținut că Curtea Europeană a constatat că a existat o bănuială rezonabilă de comitere a unei infracțiuni atunci când: la domiciliul inculpatului s-au găsit obiecte care aveau legătură cu infracțiunea (hot. *Oral și Atabay c. Turciei*, 23 iunie 2009 §§24-32, când la domiciliu au fost găsite gloanțe, iar persoana era suspectată că acordă susținere unei grupări teroriste, sau hot. *Sevk c. Turciei*, 11 aprilie 2006 §26, când la domiciliu au fost găsite arme, iar persoana era suspectată că este liderul unei grupări criminale); martorii și înscrisurile indicau *prima facie* asupra implicării persoanei în acțiuni criminale (hot. *Svetoslav Hristov c. Bulgariei*, 13 ianuarie 2011, §29); inculpatul a fost indicat ca autor de către alte persoane suspectate în aceeași cauză, care au dat depoziții concordante, când persoana era acuzată de tentativă de uzurpare a puterii, chiar dacă ultima susținea că declarațiile celorlalți suspecti sunt false (hot. *Muradverdiyev c. Azerbaidjanului*, 9 decembrie 2010, §§51-56); procese-verbale întocmite de polițiști care au asistat la comiterea faptei indicau asupra persoanei, când veridicitatea proceselor-verbale a fost confirmată în cadrul investigației ulterioare (dec. *Medvedev c. Rusiei*, 9 septembrie 2010); declarații ale martorilor indicau asupra persoanei, chiar dacă ulterior au fost retrase (hot. *Talat Tape c. Turciei*, 21 noiembrie

2004, §§56-63); sau cînd informații operative coroborate cu plîngerea victimei indicau asupra persoanei (hot. *Ignatenco c. Moldovei*, 8 februarie 2011, §60).

Și, *per contrario*, Curtea Europeană a constatat că nu există o bănuială rezonabilă atunci cînd: detenția în baza acuzației de participare la organizații de tip mafia se baza doar pe probe indirecte obținute de la un informator anonim (*Labita c. Italiei*, 6 aprilie 2000, §§156-158); serviciul de informații susținea, în baza informațiilor operative nesusținute prin alte probe, că persoana este implicată în trafic de arme (hot. *Lazoroski c. Macedoniei*, 8 octombrie 2009, §§43-49); persoana a fost reținută pentru simplul fapt că se afla în casa unei persoane bănuite că este membru al unei organizații teroriste (hot. *Ipek ș.a. c. Turciei*, 3 februarie 2009, §31); raportul unui polițist menționa că persoana mergea repede și se uita în jur, ezitînd dacă să meargă acasă sau nu, atunci cînd acest raport nu reprezenta un document valabil care să confirme reținerea și la momentul reținerii nu exista vreo suspiciune că persoana a comis vreo infracțiune (hot. *Nechiphorok și Yonkalo c. Ucrainei*, 21 aprilie 2011, §177); reținerea a avut loc în baza declarațiilor unor martori obținute prin constrîngere de către organul de urmărire penală și care nu au fost verificate preliminar (hot. *Spetuleac c. Moldovei*, 6 noiembrie 2007, §§75-81); reținerea în baza acuzației de diminuare a prețului unui imobil cumpărat a avut loc fără a exista vreo probă care să confirme diminuarea prețului sau că cumpărătorul a fost în cîrdășie cu vânzătorul (hot. *Mușuc c. Moldovei*, 6 noiembrie 2007, §32).

Conform art.5 §1 CEDO, „*nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția ...*”. Din această normă rezultă prezumția potrivit căreia persoana trebuie să fie liberă decît dacă autoritățile statului pot dovedi că există temeuri relevante și suficiente care să justifice detenția (a se vedea hot. *Becciev c. Moldovei*, 4 octombrie 2005, §53).

Astfel, îi revine procurorului să dovedească în fiecare caz existența și seriozitatea riscurilor menționate în pct.6) al hotărîrii. Argumentele în favoarea sau defavoarea eliberării nu trebuie să fie “generale și abstracte” și trebuie să se refere la fapte concrete și personalitatea acuzatului (hot. *Panchenko c. Rusiei*, 8 februarie 2005, §107). Acestea trebuie să rezulte din probele prezentate judecătorului de instrucție. În cazul în care procurorul nu va dovedi existența cel puțin a unuia din riscurile menționate în pct.6) al hotărîrii, demersul de arestare urmează a fi respins.

Plenul a mai statuat că, conform art.68 alin.(2) pct. 3) Cod de procedură penală, în cadrul procedurii de arestare, avocatul trebuie să aibă acces la toate materialele prezentate judecătorului de către organul de urmărire penală. Neacordarea acestui acces reprezintă o violare a art. 5 §4 CEDO (a se vedea hotărârile *Țurcan și Țurcan c. Moldovei*, 23 octombrie 2007, §§55-64 și *Mușuc c. Moldovei* 6 noiembrie 2007, §§49-56).

Instanțele judecătorești, la adoptarea unei hotărîri motivate, trebuie să conștientizeze faptul că prin aceasta le demonstrează părților la proces că acestea au fost ascultate. Mai mult ca atît, o decizie motivată le acordă părților posibilitatea contestării acesteia, precum și posibilitatea reformării deciziei de către instanța de recurs, or, prin pronunțarea unei decizii motivate, se asigură examinarea publică a administrării justiției.

Nu reprezintă o încheiere motivată de arestare încheierea care nu face referire la materialele care susțin concluzia judecătorului și în care nu sunt combătute argumentele

apărării care pledează împotriva arestării (a se vedea hotărârea *Feraru c. Moldovei*, 24 ianuarie 2012, §§59-66).

Motivarea pentru luarea măsurilor preventive trebuie să fie făcută în așa fel încât să nu lase de înțeles persoanei vizate sau unui terț că judecătorul are certitudinea vinovăției celui aflat încă în cursul procesului.

În final, Plenul a menționat faptul că este neîntemeiat (illogic) de a continua detenția unei persoane în arest atît timp cît judecătorul sau procurorul constată că nu există temeuri pentru prelungirea arestării (a se vedea hotărârea *Țurcan și Țurcan c. Moldovei*, 23 octombrie 2007, §49).

2. Hotărârea Plenului nr. 2 din 15.04.2013 cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a legislației procedurale la examinarea pricinilor civile în ordine de revizuire.

Hotărârea respectivă a fost adoptată în scopul aplicării corecte și uniforme a legislației la examinarea legislației procedurale a cauzelor civile în ordine de revizuire, drept urmare a modificărilor și completărilor operate în Codul de procedură civilă prin Legea nr. 155 din 05.07.2012, în vigoare de la 30.11.2012.

Instanțelor de judecată li s-a atras atenția asupra faptului că revizuirea este o cale de atac de retractare care presupune redeschiderea procedurilor judiciare în privința unei cauze civile. Aceasta nu presupune rejudecarea cauzei în mod implicit, ci doar ca efect al admiterii cererii de revizuire, ceea ce prezumă existența temeiurilor în acest sens. De altfel, poate avea loc ingerință asupra securității raportului juridic.

Cererea de revizuire poate fi declarată doar în temeiurile expres prevăzute în art. 449 CPC al RM. Lista temeiurilor este exhaustivă și nu poate fi completată. Declararea revizuirii pentru alte temeuri decât cele prevăzute în această normă duce la respingerea cererii de revizuire ca inadmisibilă.

Revizuirii îi sunt caracteristice următoarele particularități:

- este o cale de atac extraordinară pusă de lege la dispoziția persoanelor interesate;

- obiect al revizuirii este actul judecătoresc de dispoziție irevocabil;

- este o cale condiționat suspensivă de executare silită.

De asemenea, în hotărâre s-a făcut referire la actele judecătorești ce pot fi supuse revizuirii, subiecții ce pot declara cererea de revizuire, instanțele competente de a examina revizuirea, precum și descrierea fiecărui temei de revizuire.

3. Hotărârea Plenului nr. 3 din 15.04.2013 cu privire la modificarea și completarea Hotărârii explicative ”Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile nr. 32 din 24.10.2003”.

Asigurarea acțiunii poate fi solicitată concomitent cu înaintarea cererii de chemare în judecată fiind inserată în conținutul acesteia, precum și printr-un act separat, anexat la aceasta sau depus ulterior. S-a atenționat instanțele că, potrivit modificărilor operate în articolul 177 CPC prin Legea nr. 155 din 05.07.2012, cererea de asigurare a acțiunii urmează a fi motivată, indicându-se în aceasta motivele și circumstanțele pentru care se solicită asigurarea acțiunii.

Instanțele vor reține că solicitările privind aplicarea sechestrului pe bunurile imobile sau mobile, fără a le individualiza sau indica exact, pot fi admise de instanță

întrucât asemenea formulări pot fi justificate de faptul că, deși solicitantul a depus toată diligența, nu a reușit să afle informația necesară.

În asemenea cazuri, judecătorul sau instanța va emite titluri executorii, accentuând sarcina executorilor judecătorești de a evalua bunurile imobile pe care se aplică sechestrul, de a identifica sumele de bani disponibile în conturile debitorului în oricare din băncile din RM și de a nu depăși valoarea acțiunii.

Hotărârea a fost completată cu un punct nou, care oferă posibilitate pârâtului în cazul în care se consideră prejudiciat prin aplicarea măsurilor de asigurare, el poate intenta o acțiune în repararea prejudiciului în baza hotărârii de respingere a acțiunii. La examinarea acestor cereri se va ține cont de următoarele:

- cererea despre recuperarea pagubei se va înainta numai după ce hotărârea de respingere a acțiunii devine irevocabilă;

- respingerea acțiunii poate fi atât integrală, cât și parțială. Astfel, dacă pe contul pârâtului a fost aplicat sechestrul pe o sumă de 50 mii lei, iar acțiunea s-a admis parțial în mărime de 30 mii lei, atunci în privința sechestrării a 20 mii de lei se va putea pune întrebarea privind recuperarea prejudiciului;

- mărimea prejudiciului suportat urmează a fi probată;

- prejudiciul cauzat de asigurarea acțiunii poate fi încasat doar dacă a apărut în perioada când acționa măsura de asigurare, având cu aceasta o legătură cauzală.

4. Hotărârea Plenului nr. 4 din 15.04.2013 cu privire la practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei.

Generalizarea practicii judiciare cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea pricinilor legate de încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei a constatat că instanțele, la soluționarea acestor litigii, nu aplică uniform prevederile legislației, nu întotdeauna acordă atenția cuvenită sarcinilor de pregătire a pricinii pentru dezbaterile judiciare, și anume: precizarea legii care urmează a fi aplicată și determinarea raporturilor juridice dintre părți; constatarea circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii și prezentarea de probe.

Astfel, luând în considerație cazurile de aplicare incorectă a legislației de către instanțele judecătorești în această categorie de pricini, în scopul eliminării deficiențelor din practica examinării litigiilor în cauză a fost adoptată Hotărârea Plenului CSJ nominalizată

Având în vedere faptul că soluționarea justă a litigiilor referitoare la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei este una din principalele garanții de apărare a intereselor copiilor și altor membri ai familiei, s-a atenționat instanțele judecătorești asupra necesității respectării legislației în vigoare.

La examinarea litigiilor, instanțele de judecată urmează să aplice prevederile Convenției internaționale din 20.11.1989 cu privire la drepturile copiilor, adoptată la 20 noiembrie 1989 la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, Legii privind drepturile copilului nr. 338 din 15 decembrie 1994, Constituției Republicii Moldova, Codului familiei, adoptat prin Legea nr.1316-XIV din 26.10.2000, în vigoare din 26 aprilie 2001, Codului civil, Codului de executare, Codului de procedură civilă și altor acte normative, ce reglementează acest gen de raporturi.

La primirea cererii de chemare în judecată cu privire la încasarea pensiei de întreținere, judecătorul urmează să verifice dacă aceasta întrunește exigențele prevăzute de lege. La cererea de chemare în judecată urmează a fi anexate certificatul de naștere a copilului, certificatul de aflare a copilului la întreținerea reclamantului, date cu privire la salariul (veniturile) reclamantului, date cu privire la locul de muncă și salariul (veniturile) pârâtului, alte date importante pentru soluționarea pricinii.

Dispozitivul hotărârii va conține mențiunea despre executarea imediată a hotărârii (ordonanței) conform art.256 alin.(1) lit.a) CPC.

În pricinile de plată a pensiilor de întreținere, în cazul în care nu se cunoaște locul de aflare a pârâtului, instanța judecătorească, în conformitate cu art.109 alin.(1) CPC, este obligată să ordone căutarea lui, suspendând procesul în conformitate cu art.261 lit.c) CPC.

Instanța judecătorească nu va admite renunțarea reclamantului la acțiune, nici recunoașterea acțiunii de către pârât, nu va admite tranzacția între părți în conformitate cu art.60 alin.(2) CPC, dacă aceste acte contravin legii ori încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale copilului.

5. Hotărârea Plenului nr. 5 din 11 noiembrie 2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs.

Modificările operate în legislație prin Legea nr.155 din 05.07.2012 în vigoare 30.11.2012 au schimbat procedura de examinare a recursului, fapt care a dus la necesitatea adoptarea hotărârii respective.

În hotărâre se menționează situațiile în care este aplicabil recursul drept cale de atac, și anume:

- în caz de atacare a încheierilor emise de judecătorii și curțile de apel;
- în caz de atacare a deciziilor și hotărârilor adoptate de curțile de apel.

Instanțelor li s-a atenționat despre actele ce pot fi contestate cu recurs, atât în secțiunea I, cât și în secțiunea II, persoanele ce au dreptul să declare recurs, procedura de examinare a cererilor respective, precum și soluțiile instanței supreme după examinarea recursului.

6. Hotărârea Plenului nr. 6 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de apel.

Hotărârea a fost emisă în scopul aplicării corecte și uniforme de către instanțele de judecată a normelor procesuale, ce reglementează procedura de judecare a pricinii în ordine de apel, având ca temei modificările operate prin Legea nr.88 din 21.04.2011, în vigoare 01.07.2011, Legea nr.29 din 06.03.2012, în vigoare 13.03.2012 și Legea nr.155 din 05.07.2012, în vigoare 30.11.2012.

Instanțelor de judecată li s-a atras atenția la faptul că, apelul este una din căile de atac, stabilite și reglementate prin lege, deopotrivă ordinară, devolutivă și suspensivă de executare (dacă legea nu prevede altfel), declanșată de către persoanele abilitate prin lege cu acest drept. Această cale de atac conferă instanței ierarhic superioare investite cu soluționare a apelului, pe lângă competența verificării legalității și temeiniciei hotărârii atacate, și unele atribuții de judecată ale primei instanțe. Decizia instanței de apel rămâne definitivă în momentul pronunțării.

De asemenea, examinarea cauzelor în ordine de apel urmează a se efectua în strictă conformitate cu prevederile capitolului XXXVII din Codul de procedură civilă, cu unele precizări, și anume:

- la judecarea pricinii în ordine de apel se va aplica legea procedurală în vigoare la data judecării apelului, dacă legea nu prevede altfel;
- dispozițiile normelor de procedură privind judecarea pricinilor în primă instanță se aplică în instanța de apel în măsura în care nu sînt contrare dispozițiilor capitolului XXXVII din Codul de procedură civilă. Sînt prezente aceleași etape ale dezbaterilor judiciare: partea pregătitoare, examinarea apelului în fond, susținerile orale și replicile, deliberarea și pronunțarea deciziei. La examinarea pricinii în apel, instanța de apel va ține cont de prevederile Constituției Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994, în vigoare 27.08.1994, Codului de procedură civilă, în vigoare de la 12.06.2003 (cu modificările ulterioare), Codului civil, Codului de executare, Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție, Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție, de Practica Curții Europene a Drepturilor Omului.

7.Hotărârea Plenului nr. 8 din 11 noiembrie 2013 privind individualizarea pedepsei penale.

Prin această hotărâre, Plenul a explicat instanțelor de judecată că, potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepsei (art.75 CP), instanța de judecată stabilește pedeapsa echitabilă în limitele fixate în articolul corespunzător din Partea specială a Codului penal, care prevede răspundere pentru infracțiunea săvârșită.

Prin criterii generale de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele stabilite de lege, de care este obligată să se conducă instanța de judecată la aplicarea fiecărei pedepse, pentru fiecare persoană vinovată în parte. Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării pedepsei penale.

În conformitate cu principiul individualizării pedepsei (art.7 CP) în coroborare cu criteriile generale de individualizare a pedepsei inserate la art.75 alin.(1) CP, instanța de judecată aplică pedeapsă luând în considerare caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, motivul și scopul celor comise, persoana celui vinovat, caracterul și mărimea daunei prejudiciabile, circumstanțele ce atenuează sau agravează răspunderea, ținându-se cont de influența pedepsei aplicate asupra corectării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

În conformitate cu criteriile generale de individualizare a pedepsei (art.75 CP), o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative, prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei. Concluzia instanței cu privire la aplicarea unei pedepse mai aspre urmează a fi motivată.

În cazul în care vreuna din circumstanțe agravante enumerate în art.77 CP imputată inculpatului, fiind cercetată în ședință judiciară, nu și-a găsit confirmare, aceasta urmează a fi exclusă din învinuire, din oficiu, de către instanța de judecată, cu indicarea motivelor în partea descriptivă a sentinței.

În cazurile în care circumstanța ce atenuează sau agravează răspunderea penală (art.76-77 CP) este indicată în dispozițiile articolului Părții speciale a Codului penal, ca semn al componenței infracțiunii, în conținutul variante-tip sau în conținutul variantelor agravate, ea nu poate fi luată în considerare la stabilirea pedepsei pentru această infracțiune.

Nu poate fi recunoscută drept circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară sau pentru

alte fapte care au relevanță pentru cauză, dacă antecedentele penale au fost stinse sau anulate sau dacă legea a decriminalizat acțiunea comisă în trecut.

La adoptarea sentinței, individualizând pedeapsa, instanța de judecată urmează să respecte prevederile art. 96, 385 alin. (1), 394 alin.(1), (2) CPP, conform cărora instanța de judecată este obligată să indice în partea descriptivă a sentinței care sînt circumstanțele care atenuază sau agravează răspunderea inculpatului, datele care caracterizează persoana inculpatului, precum și motivele soluției adoptate referitoare la stabilirea pedepsei sau la liberarea de pedeapsă penală.

8.Hotărârea Plenului nr.9 din 09.12.2013 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ce ține de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și arbitrale străine.

Procedura de recunoaștere și executare a hotărârilor judecătorești străine și hotărârilor arbitrale străine pe teritoriul Republicii Moldova este reglementată atât de legislația Republicii Moldova, cât și de tratatele și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin urmare, la judecarea litigiilor legate de aplicare a legislației privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și hotărârilor arbitrale străine, instanțele de judecată urmează să aplice atât prevederile legislației Republicii Moldova, care reglementează în mod direct aceste cauze, actele internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și convențiile internaționale care reglementează raporturile ce țin de recunoașterea și încuviințarea executării hotărârilor judecătorești și sentințelor arbitrale străine.

De asemenea, s-a atenționat că principiul care stă la baza procedurii de recunoaștere și încuviințare a executării hotărârilor judecătorești străine este acela că instanța judecătorească, căreia i se cere recunoașterea, nu va examina (corecta, revedea) fondul hotărârii străine nici din punctul de vedere al sistemului de drept al Republicii Moldova, nici din punctul de vedere al dreptului altui stat. Astfel, hotărârile străine se recunosc chiar și atunci când o instanță judecătorească națională ar fi examinat cauza diferit

9.Hotărârea Plenului nr. 10 din 16.12.2013 cu privire la practica aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Codului de executare.

În urma republicării la 05.11.2010 a Codul de executare, nu s-a adoptat o lege nouă, iar întregul conținut al acestuia a fost supus multiplelor modificări, or, redacția actuală a reprezentat și trecerea la un alt sistem de executare – privat.

Astfel, instanțelor de judecată li s-a explicat că procedura de executare este o fază importantă a procesului civil, or, neexecutarea efectivă a hotărârilor judecătorești face actul de justiție iluzoriu.

În cazul în care se refuză sau se omite executarea unei hotărâri judecătorești sau se întârzie executarea acesteia, garanțiile art.6 ale CEDO de care a beneficiat justițiabilul în fața instanțelor judecătorești își pierde orice rațiune de a fi (a se vedea Șandor v. România, hotărârea din 25.11.2005, Hornsby v. Grecia, hotărârea din 19.03.1997).

Nu numai neexecutarea unor hotărâri judecătorești definitive, ci și amânarea momentului la care ea își produce efecte poate face dreptul la un proces echitabil inoperant și iluzoriu în detrimentul uneia dintre părți. (Recomandarea nr. Rec. (2003)17 din 09.09.2003 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei în materie de executare a deciziilor judecătorești).

Din considerentele enunțate rezultă și rolul incontestabil al instanțelor de judecată în procedura de executare, care au menirea să asigure corectitudinea, promptitudinea și eficiența executării silite a actelor de justiție.

10. Hotărârea Plenului nr. 11 din 16. 12. 2013 cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației în domeniul asigurărilor obligatorii și facultative a transportului auto.

Hotărârea adoptată cuprinde sfera de asigurare în domeniul transportului auto, care distinge două forme de asigurare: obligatorie și benevolă (facultativă).

Raporturile juridice în cazurile de asigurare benevolă (facultativă) dintre asigurat și asigurător, drepturile și obligațiile fiecărei părți se stabilesc prin contractul de asigurare.

Spre deosebire de asigurarea benevolă (facultativă), în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, raporturile dintre asigurat și asigurător, drepturile și obligațiile fiecărei părți, condițiile și modul lor de implementare se stabilesc prin lege.

Cu toate că, condițiile contractului de asigurare benevolă se stabilesc de asigurător, totuși, instanța de judecată urmează să identifice dacă clauzele acestui contract nu contravin legislației în vigoare .

De asemenea, instanțelor de judecată li s-a atras atenția asupra formei și clauzelor obligatorii ale contractului de asigurare, asupra competenței instanțelor de judecată în materie de asigurare, precum și asupra modului pentru plata despăgubirilor de asigurare, atât în contractele CASCO, cât și în contractele de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, constituie survenirea cazului asigurat, vinovăția persoanei răspunzătoare de cauzarea prejudiciului, legătura causală între accidentul de circulație produs și prejudiciul cauzat.

11. Hotărârea Plenului nr. 13 din 16 decembrie 2013 cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ Cod de procedură penală de către instanțele judecătorești.

Scopul adoptării acestei hotărâri explicative a fost interpretarea unitară și în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a normelor procesual-penale cu privire la judecarea cauzelor de către instanțele judecătorești pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în procedura simplificată prevăzută de art. 364¹ CPP. În acest sens, Plenul Curții Supreme de Justiție a dat unele explicații, de care trebuie să se țină seama la judecarea acestor categorii de cauze.

Procedura simplificată a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă de fapt o procedură abreviată ce are la bază o pledoarie de vinovăție și poate fi aplicată dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

1) cererea inculpatului să intervină pînă la începerea cercetării judecătorești în prima instanță,

2) cererea inculpatului trebuie să conțină mențiune privind recunoașterea totală și necondiționată a faptei/faptelor incriminate în legătură cu care a fost diferit justiției și renunțarea la dreptul de a solicita examinarea altor probe,

3) probele administrate în faza de urmărire penală să fie suficiente și de natură să permită stabilirea unei pedepse.

În textul hotărârii explicative se cuprind pasaje în care Plenul îndrumă judecătorii că, la examinarea acestui gen de cauze, judecata se face în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, doar dacă inculpatul recunoaște faptele așa cum sunt

menționate în rechizitoriul. Nu pot fi aplicate dispozițiile art.364¹ CPP în condițiile în care inculpatul nu recunoaște în totalitate situația de fapt descrisă în rechizitoriu, inclusiv aspectul ce privește participarea unui coaculpat.

Prevederile art.364¹ CPP impun, cît se poate de clar, cã declarația de recunoaștere a faptei/faptelor reținută în rechizitoriul sã fie însoțită de o solicitare de judecare a cauzei în baza probelor administrate în faza de urmãrire penalã, pe care le cunoaște și le însușește.

Formulând solicitarea de a judeca cauza în baza probelor administrate în fazã de urmãrire penalã, inculpatul renunță neechivoc la dreptul de a interoga martori în fața instanței. Renunțarea nu este contrarã art.6 §3 lit. d) din Convenția Europeanã pentru Apãrarea Drepturilor Omului și a Libertãților Fundamentale, dreptul consacrat de aceste dispoziții neavând caracter absolut.

Nu pot fi aplicate dispozițiile art.364¹ CPP în privința inculpatului în cazul când ultimul invocã ilegalitãțile comise de cãtre organul de urmãrire penalã sub prisma art.94 CPP, contestând o parte din probele administrate în faza de urmãrire penalã.

Din formularea alineatului (1) al articolului 364¹ CPP rezultã cã declarația fãcutã într-un înscris autentic poate fi realizatã doar în fața primei instanțe și *pînã la începerea cercetãrii judecãtorești*. Se instituie astfel un termen de decãdere, a cãruia nerespectarea e sancționatã cu respingerea, ca tardivã, a cererii de judecare a cauzei în procedura simplificatã.

Începerea cercetãrii judecãtorești este marcatã întotdeauna de citirea rechizitoriului în conformitate cu prevederile art. 366 CPP, moment procesual deosebit de important, care stabilește pragul pãnã la care se poate aplica procedura simplificatã de judecatã prevãzută de art. 364¹ CPP

Aceastã sancțiune va interveni doar dacã nerespectarea termenului îi este imputabilã inculpatului. Prin urmare, în cazul în care unul dintre inculpați a lipsit justificat la termenul la care s-au admis cererile coaculpaților de judecare a cauzei conform procedurii simplificate, acesta poate beneficia în continuare de prevederile art. 364¹ CPP.

Instanța de judecatã va adresa inculpatului care a depus o cerere de judecare a cauzei în procedura simplificatã o întrebare, dacã își susține declarația precum cã recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și dacã solicitã ca judecata sã aibã loc pe baza probelor administrate în faza de urmãrire penalã, pe care le cunoaște și asupra cãrora nu au obiecții, consemnând aceastã declarație în procesul-verbal al ședinței de judecatã, ce este semnat de cãtre inculpat și avocatul sãu. În cazul când inculpatul este minor, aceastã declarație în procesul-verbal se semneazã și de cãtre reprezentantul legal al minorului.

Din prevederile art. 364¹ alin. (4) CPP rezultã cã procedura simplificatã este aplicabilã doar dacã din probele administrate în cursul urmãririi penale reiese cã faptele inculpatului sunt stabilite și sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse.

Din conținutul acestei norme desprindem cã aplicarea procedurii simplificate este posibilã numai atunci când din probele administrate în cursul urmãririi penale rezultã cã fapta existã, constituie infracțiune și a fost sãvârșitã de inculpat.

În cazul în care în urma controlului preliminar a cauzei penale se constatã cã existã vreo încãlcare a normelor imperative din Codul de procedurã penalã sau din probele

administrare în cursul urmăririi penale nu rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite dincolo de orice dubiu rezonabil, instanța de judecată va respinge cererea de judecare potrivit procedurii simplificate.

În final, Plenul a menționat că, din momentul pronunțării încheierii, inculpatul și apărătorul lui nu mai pot renunța pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale de a fi judecată cauza potrivit procedurii simplificate. Dacă, eventual, inculpatul ori apărătorul lui, după adoptarea încheierii privind admiterea cererii de judecare în ordinea art.364¹ CPP, în timpul audierii ori după aceasta, renunță la procedura simplificată, instanța, prin încheiere protocolară, va indica că renunțarea nu poate fi admisă.

Pe lângă hotărârile nominalizate mai sus, au fost actualizate în conformitate cu prevederile legislației în vigoare:

- Hotărârea Plenului CSJ nr. 7 din 11.11.2013 privind actualizarea Hotărârii Plenului CSJ nr. 4 din 24.12.2010 „Cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislației vamale”

- Hotărârea Plenului CSJ nr. 12 din 16.12.2013 cu privire la actualizarea Hotărârii Plenului CSJ „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației în cauzele de desfacere a căsătoriei nr. 10 din 15.11.1993, modificată prin hotărârile Plenului CSJ nr. 10 din 22.12.2008, nr. 26 din 28.06.2004, nr. 29 din 16.09.2002, nr. 38 din 20.12.2000”.

Avize consultative și recomandări privind aplicarea legislației

În conformitate cu art. 12² CPC, dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Astfel, pe parcursul anului 2013 au fost elaborate următoarele avize consultative:

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-6 din 04.03.2013 cu privire la modul de aplicare a art. 171, art.423 și art. 428 CPC;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-3 din 04.03.2013 cu privire la modul de aplicare a Legii cu privire la avocatură și a normelor de procedură civilă ce se referă la mandatul avocatului;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-2 din 04.03.2013 cu privire la modul de aplicare a art. 301 alin. (1) lit. c) Codul Muncii RM;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-11 din 15.04.2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 332-336 Codul Civil RM;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-10 din 15.04.2013 cu privire la posibilitatea și modalitatea revizuirii încheierii judecătorești de admitere a obiecțiilor împotriva ordonanței judecătorești și posibilitatea anulării ultimei în baza temeiurilor invocate în art. 449 lit. b) și c) CPC al RM;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-12 din 27.05.2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 16 alin. (1), 17 alin. (1) și 26 alin. (4) din Legea cu privire la libertatea de exprimare;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-13 din 27.05.2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 385, 388 CPC al RM;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-15 din 06.10.2013 cu privire la modul de punere în aplicare a Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14.10.1998 și a art. 32 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului, în ceea ce privește modalitatea de calcul a pensiei judecătorului;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-14 din 06.10.13 cu privire la modul de aplicare a art. 28 alin. (1) din Legea cu privire la secretul de stat;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-29 din 30.09.2013 cu privire la modul de punere în aplicare a prevederilor art. 39 alin. 7 CPC RM;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-24 din 30.09.2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1), 8 alin. (3), 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 și art. 33.1 din CPC;

- Avizul consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-19 din 30.09.2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 452 CPC RM;

- Aviz consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-31/13 din 09.12.2013 cu privire la modul de punere în aplicare a legii nr. 139 din 02.07.2010 privind drepturile de autor și drepturile conexe;

- Aviz consultativ al Plenului CSJ nr. 4ac-34/13 din 16.12.2013 în privința aplicării corecte și uniforme a prevederilor art. 14 alin. (1) și (2) a Legii cu privire la notariat.

De asemenea, în scopul evitării neclarităților la aplicarea normelor materiale și procedurale, pe parcursul anului 2013 au fost întocmite un șir de recomandări, menite să ajute judecătorii la uniformizarea practicii judiciare:

1. Recomandarea nr. 27 privind soluționarea cauzelor penale expediate în instanțele de judecată de către Ministrul Justiției al Republicii Moldova prin acceptarea transferului procedurii penale;

2. Recomandarea nr. 29 privind judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală;

3. Recomandarea nr. 30 privind soluționarea cauzelor de înlocuire a amenzii contravenționale aplicate persoanei fizice de către agentul constator;

4. Recomandarea nr. 31 privind practica judiciară de soluționare a litigiilor despre înstrăinarea sectoarelor de teren aflate în proprietatea autorităților publice locale;

5. Recomandarea nr. 32 privind dreptul instanței de a obliga autoritatea publică să emită actul administrativ privind înstrăinarea, concesiunea, darea în arendă ori în locațiune a bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale prin licitație publică, organizată în condițiile legii;

6. Recomandarea nr. 33 privind termenele de prescripție în contractul de transport auto de mărfuri;

7. Recomandarea nr. 34 privind aplicarea art. 8 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23.04.2010;

8. Recomandarea nr. 35 privind practica de aplicare a dispozițiilor art. 181 CPC;

9. Recomandarea nr. 36 privind încasarea taxei de stat în cazul anulării ordonanței și examinării pretențiilor în procedură contencioasă;

10. Recomandarea nr. 37 cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal;

11. Recomandarea nr. 38 cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent până la declanșarea urmăririi penale;

12. Recomandarea nr. 39 cu privire la procedura încasării cheltuielilor judiciare, la soluționarea acțiunii civile;
13. Recomandarea nr. 40 cu privire la participarea procurorului în pricinile civile conform art. 71 alin. (3) CPC;
14. Recomandarea nr. 41 cu privire la aplicarea prevederilor art. 448 Cod Contravențional, contestația împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție, elaborată de judecătorul Ghenadie Nicolaev;
15. Recomandarea nr. 42 cu privire la examinarea cererilor despre recunoașterea dreptului de proprietate asupra anexelor;
16. Recomandarea nr. 43 cu privire la aplicarea art. 42 din Legea cetățeniei Republicii Moldova;
17. Recomandarea nr.44 cu privire la încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor în litigiile ce țin de decăderea din drepturile părintești;
18. Recomandarea nr. 45 cu privire la temeiurile de restituire a pricinilor civile spre rejudecare de către instanțele de apel și instanța de recurs;
19. Recomandarea nr. 46 cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale ce reglementează întocmirea procesului-verbal în cazurile întreruperii ședinței de judecată și amânării procesului civil;
20. Recomandarea nr. 47 cu privire la aplicarea prevederilor art. 318-6 CPC la aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie;
21. Recomandarea nr. 48 cu privire la aplicarea prevederilor art. 400 Cod Contravențional după intrarea în vigoare a Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012;
22. Recomandarea nr. 49 cu privire la obligarea autorităților administrației publice locale de a elibera certificatul de urbanism și autorizația de construire;
23. Recomandarea nr. 50 cu privire la întocmirea hotărârii integrale;
24. Recomandarea nr. 51 cu privire la aplicarea semnului calificativ al art.188 alin. (1) CP - tâlhăria însoțită de violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei agresate;
25. Recomandarea nr. 52 cu privire la aplicarea art. 37 alin. (4) din Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012;
26. Recomandarea nr. 53 cu privire la procedura de examinare a apelului conform modificărilor și completărilor din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr.66 din 05.04.2012, MO 155-159/27.07.2012, în vigoare 27.10.2012;
27. Recomandarea nr. 55 cu privire la judecarea cauzei contravenționale în privința judecătorului;
28. Recomandarea nr. 56 cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților;
29. Recomandarea nr. 57 cu privire la examinarea cauzei contravenționale în cazul existenței corpurilor delictive;
30. Recomandarea nr. 61 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție;
31. Recomandarea nr. 62 cu privire la înțelesul sintagmei „*dacă nu se agravează situația condamnatului*” ce se conține art. 435 alin.(1) pct.2) lit. c) CPP.

Sesizările Plenului Curții Supreme de Justiție la Curtea Constituțională

Plenul Curții Supreme de Justiție a înaintat Curții Constituționale următoarele Hotărârici privind la sesizarea Curții Constituționale în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, art.24 alin.(1), art. 25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.4 alin.(1) lit.a), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale:

1. Hotărârea nr. 2 din 21 ianuarie 2013 privind controlul constituționalității ultimei propoziții din pct. 5) al art. 64 alin. (2) din Codul de procedură penală „În cazul în care judecătorul de instrucție a autorizat măsuri speciale de investigații, procurorul poate amâna până la 6 luni, prin ordonanță motivată aducerea la cunoștință a actului procedural de recunoaștere în calitate de bănuț”.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 8 din 25.07.2013, s-a decis sistarea procesului privind excepția de neconstituționalitate a textului nominalizat.

2. Hotărârea nr. 12 din 29.04.2013 privind controlul constituționalității prevederilor Art. I și Art. II din Legea pentru modificarea unor acte legislative nr. 73 din 04.05.2010 (Monitorul Oficial nr. 94-97/272 din 11.06.2010).

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 25 din 17.09.2013 fost admisă sesizarea Curții Supreme de Justiție, fiind declarată neconstituțională propoziția „fac excepție petițiile ce conțin informații referitoare la securitatea națională sau ordinea publică” din art. 10 alin. (2) din Legea nr. 190-XIII din 19 iulie 2014 cu privire la petiționare, în redacția Legii nr. 73 din 04 mai 2010 pentru modificarea unor acte legislative, cât și din punctul 22 al Anexei nr. 1 la Regulamentul Centrului pentru Drepturile Omului, structura, statul de funcții și modul de finanțare a acestuia, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 57-XVI din 20 martie 2008, în redacția Legii nr. 73 din 04 mai 2010 pentru modificarea unor acte legislative.

3. Hotărârea nr. 13 din 29.04.2013 privind controlul constituționalității prevederilor Anexei nr. 2 la Legea privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici nr. 48 din 22.03.2012 (Monitorul Oficial nr. 63/213 din 31.03.2012).

În sesizare s-a pretins că compartimentele din Anexa nr. 2 la Legea nr. 48 din 22 martie 2012, care diferențiază gradele de salarizare ale funcțiilor publice din cadrul instanțelor judecătorești în raport cu gradele de salarizare ale funcțiilor publice din cadrul autorității puterii legislative și a autorităților puterii executive, vin în contradicție cu articolele 6 și 116 alin. (1) din Constituție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 24 din 10 septembrie 2013 au fost declarate neconstituționale compartimentele „Secretariatul Curții Constituționale”, „Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală”, „Curțile de apel” și „Judecătoriile, inclusiv cea militară, procuraturile teritoriale și cele specializate” din Anexa nr. 2 la Legea nr.48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici.

4. Hotărârea nr. 16 din 27 mai 2013 pentru exercitarea controlului constituționalității punctului 18 al Regulamentului privind achiziționarea de medicamente și alte produse de uz medical pentru necesitățile sistemului de sănătate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 568 din 10 septembrie 2009, pentru desfășurare procedurii de achiziție și coordonare a contractului de achiziție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 23 din 06 septembrie 2013 a fost admisă sesizarea, fiind declarate neconstituționale prevederile art. 18 din Regulamentul

privind achiziționarea de medicamente și alte produse de uz medical pentru necesitățile sistemului de sănătate aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 658 din 10 septembrie 2009.

5. Hotărârea nr. 18 din 04 octombrie 2013 referitor la interpretarea art. 140 din Constituție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 10 octombrie 2013 a fost admisă sesizarea. În sensul art. 140 din Constituție coroborat cu articolele 7 și 134 alin. (3) din Constituție: hotărârea prin care se declară neconstituționalitatea unor acte are nu numai putere de lege, ci și este obligatorie, prin considerentele pe care se sprijină, pentru toate organele constituționale ale Republicii Moldova, astfel încât noi acte cu același conținut nu mai pot fi adoptate din nou. Până la operarea modificărilor de rigoare de către autoritatea emitentă, urmează să se aplice actele anterioare declarării neconstituționalității, într-un mod conform considerentelor menționate în hotărârile Curții Constituționale.

COLEGIUL PENAL

Activitatea Plenului Colegiului penal

I. Judecarea recursurilor în interesul Legii

După modificările introduse în procedura penală prin Legea nr. 66 din 05 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, Colegiul penal examinează, începând cu 27 octombrie 2012, recursul în interesul legii.

Rațiunea includerii acestei căi de atac a fost de a asigurastabilirea unității de jurisprudență. Esența recursului în interesul legii are menirea de a asigura interpretarea uniformă a legii.

Soluționând recursul în interesul legii, Curtea Supremă de Justiție desfășoară o activitate care este parte integrantă a procesului de aplicare a legii. În acest sens și doctrina juridică menționează că hotărârile pronunțate în recursul în interesul legii reprezintă un izvor de drept.

Este relevantă pe problema în cauză hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Moșneanu contra României* unde Curtea a constatat că: „*În ceea ce privește obligația judecătorilor de a se conforma secțiilor Unite al Curții Supreme de Justiție, Curtea reamintește că reuniunea secțiilor unite ale unei jurisdicții are drept scop să confere autoritate deciziilor de principiu cele mai importante pe care această jurisdicție este chemată să le dea*”.

Concluzionând, se poate menționa că aplicarea deciziei în interesul legii prin caracterul ei obligatoriu, este supusă respectării prevederilor Convenției Europene.

În anul 2013 au fost declarate trei recursuri în interesul legii de către Procurorul General al Republicii Moldova, dintre care un recurs a fost examinat, iar altele două au rămas pentru soluționare în anul 2014, dat fiind că au fost declarate în luna decembrie 2013.

Potrivit deciziei Plenului Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 07 mai 2013, s-a dispus admiterea recursului în interesul legii formulat de Procurorul General și s-a stabilit că nu poate fi încetat procesul penal în baza art. 391 alin. (1) pct. 6) CPP, din motiv că s-a încălcat competența organului de efectuare a urmăririi penale, circumstanța care exclude sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la

răspundere penală.

Potrivit recursului în interesul legii formulat de Procurorul General, s-a invocat că în practica Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție nu există un punct de vedere unitar cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 270 alin. (9), coroborat cu art. 271 alin. (7) din Codul de procedură penală, care stipulează că:

„În caz de necesitate, procurorul, în scopul asigurării urmăririi complete și obiective, poate exercita personal urmărirea penală sub toate aspectele în orice cauză penală” și

„Procurorul General și adjuncții lui, în caz de necesitate, în scopul asigurării urmăririi complete și obiective, sub toate aspectele, pot dispune, prin ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către orice organ de urmărire penală, indiferent de competență.”

Prin recursul în interesul legii se arată că, în urma verificării jurisprudenței Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, în unele cauze penale în care urmărirea penală a fost exercitată de procuror în temeiul art. 270 alin. (9) CPP, Colegiul penal lărgit a casat hotărârile instanțelor inferioare, prin care procesul penal în privința inculpaților a fost încetat în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 6) CPP, din motivul existenței circumstanțelor care exclud sau condiționează tragerea la răspundere penală, având în vedere faptul că s-a încălcat competența organului ce urma să efectueze urmărirea penală, iar Colegiul penal lărgit a dispus rejudecarea cauzei.

În alte cauze penale, în care urmărirea penală a fost efectuată, de asemenea, de procuror în temeiul art. 270 alin. (9) CPP, Colegiul penal lărgit a acceptat soluțiile de încetare a procesului penal, adoptate de instanțele ierarhic inferioare, menținându-le în vigoare.

În alte cauze în care instanțele ierarhic inferioare au adoptat soluții de condamnare, neluând în calcul că a avut loc încălcarea prevederilor art. 270 alin. (9) CPP, privind competența de efectuare a urmăririi penale, au admis recursurile cu adoptarea hotărârii de casare a sentinței și a deciziei instanței de apel, și cu dispunerea încetării procesului penal în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 6) CPP – există circumstanțe care exclud sau condiționează tragerea la răspundere penală, astfel fiind creată o practică neunitară în acest sens.

În continuare, Plenul Colegiului penal a menționat că, prin normele procesual penale, legislatorul național a urmărit instituirea unui echilibru echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile. Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, care aplică normele procesual penale, sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată, sau supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere.

În situația cînd instanțele de judecată au pronunțat hotărâri judecătorești de încetare a procesului penal în baza motivelor discutate, hotărâri devenite irevocabile, procesul stabilirii adevărului și exercitarea unei justiții veritabile este întrerupt.

Sub acest aspect, Plenul Colegiului penal a atenționat instanțele de judecată că, dacă în cazul cînd la faza urmăririi penale, organul de urmărire penală ori procurorul a încălcat prevederile legii referitor la competență, având în vedere procedura penală care nu prevede posibilitatea restituirii cauzei penale de către instanța de judecată procurorului pentru refacerea actelor procedurale ce cad sub incidența nulității absolute,

există un remediu prevăzut de art. 326 alin. (2) CPP, în sens că, la cererea procurorului, instanța amână examinarea cauzei și o restituie procurorului pe un termen de până la o lună, termen care mai poate fi prelungit până la două luni.

În concluzie, s-a menționat că, în cazurile de nerespectare a competenței la urmărirea penală, chestiunea nulității întregului proces și aplicarea art. 391 alin. (1) pct. 6) CPP, urmează a fi analizată prin prisma respectării și altor principii a dreptului procesual penal.

II. Judecarea cauzelor penale

În temeiul art. 452 alin. (1) CPP, Curtea Supremă de Justiție judecă recursurile în anulare declarate împotriva hotărârii judecătorești irevocabile după epuizarea căilor ordinare de atac.

Potrivit raportului statistic, în anul 2013, în secția evidență procesuală a cauzelor penale au parvenit 454 de cauze penale, dintre care au fost examinate 338 cauze în privința a 354 persoane, inclusiv cele examinate în procedura de admisibilitate. Restanța la începutul perioadei de referință o constituia 47 cauze și la sfârșitul perioadei de referință o constituie 114 cauze.

În comparație cu perioada supusă monitorizării, în anii precedenți situația a fost următoarea:

- în anul 2007 au fost examinate 435 cauze în privința a 465 persoane;
- în anul 2008 au fost examinate 418 cauze în privința a 526 persoane;
- în anul 2009 au fost examinate 779 de cauze în privința a 955 persoane;
- în anul 2010 au fost examinate 1167 de cauze în privința a 1313 persoane;
- în anul 2011 au fost examinate 342 de cauze în privința a 387 persoane;
- în anul 2012 au fost examinate 332 de cauze în privința a 357 persoane.

Astfel, în temeiul art.456 Codul de procedură penală, modificat și completat prin Legea nr.66 din 05.04.2012, în vigoare din 27.10.2012, în perioada raportată, Colegiul penal în complet format din 5 judecători a examinat recursuri în anulare în procedura de admisibilitate, dispunând:

- inadmisibilitatea recursului în 332 cauze (98,2%) în privința a 348 de persoane;
- trimiterea recursului pentru judecare Plenului Colegiului penal în 6 cauze (1,8%) în privința a 8 persoane.

În rezultatul judecării recursurilor în anulare, inclusiv a recursurilor rămase în restanță din anul 2012, Plenul Colegiului penal a adoptat următoarele soluții:

- în privința a 348 persoane recursurile au fost respinse ca inadmisibile;
- în privința a 8 persoane recursurile au fost admise, pronunțându-se noi hotărâri, cu referire la:

- menținerea sentinței primei instanțe - în privința a 6 persoane;
- remiterea cauzei la rejudecare - în privința a 2 persoane.

În continuare, Plenul Colegiului penal a examinat 1 cauze în privința a 1 persoane privind reabilitarea persoanelor supuse represiunilor politice în anii 1930, 1940 și începutul anilor 1950. Restanța la începutul perioadei de referință o constituia 0 recursuri în anulare, iar la sfârșitul perioadei de referință, în restanță a rămas 1 recurs neexaminat.

Activitatea judecătorilor Colegiul penal

Examinarea recursurilor ordinare

1. Recursul împotriva hotărârilor instanțelor de apel

În conformitate cu prevederile art. 420 alin. (1) CPP, în secțiunea a I-a, Colegiul penal examinează recursurile declarate împotriva deciziilor pronunțate de curțile de apel ca instanțe de apel.

Potrivit datelor statistice prezentate de secția de evidență procesuală a cauzelor penale, pe parcursul anului 2013, Colegiul penal a examinat în ordine de recurs ordinar - 1181 de cauze penale, în privința a 1432 de persoane, dintre care 224 de cauze constituia restanța la începutul perioadei de referință rămasă din anul precedent.

Analiză statistică a cauzelor examinate de Colegiul penal pe parcursul a ultimilor 6 ani, atestă descreșterea numărului de cauze examinate în ordine de recurs ordinar până în anul 2011:

- în 2007 - 1312 cauze penale, în privința a 1674 persoane;
- în 2008 - 1358 de cauze penale, în privința a 1714 persoane;
- în 2009 - 1138 de cauze penale, în privința a 1444 persoane;
- în 2010 - 1101 cauze penale, în privința a 1328 persoane;
- în 2011 - 1208 cauze penale, în privința a 1184 persoane;
- în 2012 - 1334 cauze penale, în privința a 1624 persoane;
- în 2013 - 1181 cauze penale, în privința a 1432 persoane.

Începând cu anul 2011, se atestă o creștere a numărului cauzelor penale judecate în recurs ordinar până în anul 2012 și, comparativ cu anul 2012, în anul 2013 se constată o descreștere de 153 cauze față de anul precedent.

Din numărul total al recursurilor parvenite în anul curent, au fost declarate:

- de procuror - 532 de recursuri;
- de alte părți - 1738 recursuri, dintre care: 701 - de apărătorii lor sau reprezentanții legali, 839- de către condamnați și 198 - de către părțile vătămate, apărătorii lor sau reprezentanții legali.

Referitor la 7 cauze, procedura de examinare în recurs a fost încetată în legătură cu scoaterea acestora de pe rol.

Numărul cauzelor nejudicate la sfârșitul perioadei de referință este de 444 cauze penale.

În urma examinării recursurilor ordinare în 1181 de cauze, în privința a 1432 de persoane, în procedura de soluționare a admisibilității în principiu și o parte din ele în ședințele Colegiului penal lărgit, s-au pronunțat următoarele soluții:

- în privința a 825 persoane (57,6%), recursurile au fost declarate inadmisibile la etapa examinării admisibilității în principiu a recursurilor;
- în privința a 215 persoane (15,0%), recursurile au fost respinse la etapa judecării lor în Colegiul penal lărgit;
- în privința a 392 persoane (27,4%), recursurile au fost admise de către Colegiul penal lărgit, dintre care:
 - în privința a 82 de persoane (21%) a fost casată decizia instanței de apel și sentința primei instanțe, respectiv:

- ▶ cu achitarea inculpatului - în privința a 5 persoane (6,1%);
 - ▶ cu încetarea procesului penal - în privința a 12 persoane (14,6%);
 - ▶ cu pronunțarea unei noi hotărâri - în privința a 65 de persoane (79,3%) din numărul de persoane în privința cărora recursurile au fost admise, respectiv:
 - cu modificarea calificării faptei și reducerea pedepsei - în privința a 15 persoane (23%);
 - cu reducerea pedepsei, fără modificarea calificării - în privința a 35 persoane (53,9%);
 - cu modificarea calificării, fără reducerea pedepsei - în privința a 15 persoane (23%);
 - în privința a 310 persoane (79,1%) au fost casate integral deciziile instanței de apel, inclusiv:
 - cu menținerea sentinței primei instanțe - în privința a 80 persoane (25,8% din numărul de persoane în privința cărora recursurile au fost admise);
 - cu remiterea cauzei la rejudecare în instanță de apel - în privința a 230 persoane (74,2%) din numărul de persoane în privința cărora recursurile au fost admise.
- Sub același aspect, urmează de menționat că, pe parcursul anului 2013, au fost anulate 334 decizii ale instanțelor de apel, ceea ce se prezintă ca o deficiență a actului de justiție realizat de curțile de apel. În cea mai mare parte au casate deciziile Curții de Apel Chișinău.

Comparativ cu anul precedent, în care au fost casate 241 de decizii ale curților de apel, în anul curent se atestă o creștere considerabilă a casărilor.

2. Recursul declarat împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul.

a) Cu privire la examinarea recursurilor împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate de curțile de apel.

În conformitate cu paragraful 2, secțiunea a 2-a, capitolul IV, titlul II din Codul de procedură penală, în perioada de referință, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție, după intrarea în vigoare a Legii nr. 66 din 05.04.2012 cu privire la modificarea și completarea Codului de procedură penală, a examinat recursurile împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate de curțile de apel în 11 cauze penale în privința a 31 de persoane, dintre care:

- în privința a 25 persoane (80,65%) s-a dispus respingerea recursului;
- în privința a 6 persoane (19,35%) recursurile au fost admise, dintre care:
 - în privința a 3 persoane (50%) a fost casată decizia instanței de apel;
 - în privința la 3 persoană (50%) a fost casată decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanță de apel, în alt complet de judecată.

b) Cu privire la examinarea recursurilor împotriva încheierilor instanțelor de judecată privind prelungirea măsurii preventive.

Potrivit raportului statistic, în perioada de referință, au fost declarate 16 recursuri împotriva încheierilor instanțelor de apel privind prelungirea arestului preventiv, în privința a 22 de persoane, care prin deciziile Colegiului penal au fost 11 recursuri respinse și 5 recursuri în privința a 11 persoane au fost admise, cu casarea încheierii atacate, dintre care:

- cu anularea măsurii preventive – în privința a 4 persoane;

- cu aplicarea măsurii preventive – în privința a 3 persoane;
- cu încetarea măsurii preventive – în privința a 4 persoane.

Examinarea recursurilor în anulare

În temeiul art. 452 alin. (1) CPP, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție judecă recursurile în anulare declarate împotriva hotărârii judecătorești irevocabile după epuizarea căilor ordinare de atac.

În perioada raportată, în Colegiul penal au parvenit pentru examinare în ordine de recurs în anulare - 383 de cauze penale. Restanța la începutul perioadei de referință a constituit-o 81 de cauze penale, iar la sfârșitul perioadei de referință - 86 cauze penale. În total, au fost înregistrate 383 de cauze penale, dintre care au fost examinate 297 de cauze în privința a 294 de persoane.

Datele statistice pentru anii precedenți relevă următoarea evoluție:

- în anul 2007 - 912 cauze penale, în privința a 962 persoane;
- în anul 2008 - 1490 de cauze penale, în privința a 1677 persoane;
- în anul 2009 - 1581 de cauze penale, în privința a 1693 persoane;
- în anul 2010 - 952 de cauze penale, în privința a 719 persoane;
- în anul 2011 - 430 de cauze penale, în privința a 160 persoane;
- în anul 2012 - 647 de cauze penale, în privința a 242 persoane.

În anul 2013 se atestă o descreștere a numărului de cauze penale judecate în recurs în anulare - cu 264 cauze mai puține față de anul 2012. Judecarea în anii 2008-2010 a unui număr mai mare de cauze penale este în legătură cu aplicarea retroactivității legii penale de către judecătorii Colegiului penal.

Din numărul total de recursuri în anulare parvenite pe parcursul anului, și anume, cel de 1234 recursuri:

- 43 recursuri au fost depuse de către adjuncții Procurorului General;
- 147 recursuri au fost depuse de către avocați în interesele condamnaților;
- 950 recursuri au fost depuse de către condamnați și reprezentanții lor legali;
- 22 recursuri au fost depuse de către părțile vătămate, apărătorii și reprezentanții lor legali;
- 72 recursuri au fost depuse de către petiționari.

În 3 cauze penale, procedura de examinare în recurs a fost încetată în legătură cu scoaterea de pe rol a cauzei.

Potrivit raportului statistic, în anul 2013 au fost examinate recursuri împotriva sentințelor și deciziilor pronunțate de instanțele judecătorești, care nu au calea de atac apelul, în privința a 85 de persoane, dintre care:

- în privința a 71 persoane sau 83,5% s-a dispus inadmisibilitatea recursului;
- în privința a 4 persoane sau 4,7%, recursurile au fost respinse ca inadmisibile de către Colegiul penal lărgit;
- în privința a 10 persoane sau 11,8%, recursurile au fost admise, inclusiv:
 1. în privința a 2 persoane (20%) a fost încetat procesul penal;
 2. în privința a 1 persoane (10%), cu modificarea calificării faptei și reducerea pedepsei;
 3. în privința la 2 persoane (20%) au fost casate deciziile instanțelor de apel cu remiterea cauzei în instanță de apel;

4. în privința la 5 persoane (50%) a fost menținută hotărârea primei instanțe.

De asemenea, au fost examinate recursuri împotriva încheierilor judecătorului de instrucție în privința a 211 persoane, dintre care:

- în privința a 14 persoane, încheierile au fost casate (6,65%);
- în privința a 197 persoane, încheierile au fost menținute (93,4%).

Din totalul recursurilor în anulare care au fost respinse la etapa examinării admisibilității în principiu, 89 de recursuri au fost declarate împotriva ordonanței procurorului de neîncepere a urmăririi penale, 6 recursuri au fost declarate împotriva autorizării percheziției, 7 recursuri au fost declarate privitor la refuzul procurorului de a iniția procedura de revizuire.

Drept temeiuri pentru casarea hotărârilor judecătorești, au servit următoarele încălcări ale legislației procesuale penale:

- lipsa citării legale a petiționarului de către instanța de recurs;
- nesoluționarea chestiunii privind posibilitatea examinării plîngerii în lipsa petiționarului;
- necercetarea în ședință a materialelor cauzei;
- nerespectarea prevederilor art.70 Cod de procedura penală etc.

La același capitol menționăm că, pe parcursul anului 2013, au fost înregistrate 29 de recursuri în anulare, dintre care au fost examinate 17 cauze penale privind reabilitarea persoanelor supuse represiunilor politice în anii 1930-1940 și începutul anilor 1950, în privința a 17 persoane. Restanța recursurilor la începutul perioadei de referință o constituia 5 cauze penale de reabilitare, iar la sfârșitul anului 2013 - 12 cauze penale. Restanța este motivată prin faptul că dosarele au parvenit la sfârșitul anului 2013. De asemenea, este de menționat că fluxul acestor categorii de recursuri în anulare este din an în an în descreștere.

Examinarea cererilor de strămutare, de abținere și conflictele de competență

Pe parcursul anului 2013, pe rolul Colegiului penal au parvenit pentru înregistrare 124 cereri de strămutare, dintre care: 46 cereri au fost admise (37,1%), 75 cereri au fost respinse (60,5%) și 3 cereri au fost scoase de pe rol (2,4%).

Referitor la conflictele de competență apărute între instanțele ierarhic inferioare, au fost înregistrate și examinate 23 cereri, dintre care: 4 cereri au fost admise (17,4%), 14 cereri au fost respinse (60,9%) și 5 cereri au fost scoase de pe rol (21,7%).

Cu privire la declarațiile de abținere, în perioada raportată, au fost înregistrate și examinate 81 cereri de abținere, dintre care: 55 cereri au fost admise (67,9%), 24 au fost respinse (29,6%) și 2 cereri au fost scoase de pe rolul instanței (2,5%). În restanță, atât la începutul perioadei de referință, cât și la sfârșitul ei, nu au rămas cereri neexamine.

Se constată că majoritatea declarațiilor de abținere au parvenit de la curțile de apel Cahul și Comrat. Temeiurile de declarare a acestor cereri au fost insuficiența de cadre în instanțele de apel (nu pot fi formate complete de judecată din trei judecători pentru examinarea cererilor de apel sau de recurs declarate) și, în unele cazuri, relațiile de rudenie între participanții la proces și judecătorii acestor instanțe. Cu toate acestea, sunt frecvente situațiile când cererile sunt depuse nejustificat și nu corespund normelor procedurale în vigoare.

În comparație cu anul precedent, numărul cererilor de strămutare, inclusiv a conflictelor de competență, s-a mărit cu 19 cereri, iar referitor la declarațiile de abținere, în anul precedent au fost înregistrate cu 10 cereri mai mult, comparativ cu anul curent.

Evoluția sarcinii de lucru în Colegiul penal pentru anul 2013

Ținând cont de datele statistice reflectate în secțiunile anterioare și concluzionând asupra evoluției sarcinii de lucru în Colegiul penal pentru anul 2013, se constată că în perioada respectivă de către magistrații Colegiului penal au fost judecate:

- în recurs ordinar - 1181 de cauze penale;
- în recurs extraordinar:
 - în Colegiul penal - 297 de cauze penale;
 - în Plenul Colegiului penal - 338 de cauze penale.

Tabela de mai jos reflectă sarcina de lucru a judecătorilor Colegiului penal pentru anul 2013:

Judecătorii Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție	1ra	1rh	1re	1r	1 reab	1 r-arest	Strămutare	Abținere	1-4-re	1-4-ril	total
<i>Dosare înregistrate</i>	1625	10	383	11	29	16	149	81	454	3	2761
<i>Dosare examinate</i>	1181	9	297	10	17	16	147	81	338	1	2097
<i>Dosare în restanță</i>	444	1	86	1	12	-	2	-	116	2	664
Adam O.	29	1	16		2		8	4	9		69
Alerguș C.	102	1	30	1	2	1	35	11	30		213
Arhiliuc I.	125	1	31	1			26	13	32		229
Covalenco E.	122	2	20	3		2	2	3	34		188
Diaconu Iu.	117	1	23	1	3	2	13	9	35		204
Gordila N.	123	1	25		2	2	2		35		190
Gurschi C.	69		16			2	22	24	20	1	154
Harghel A.	117	2	34	2	1		29	13	31		229
Nicolaev Gh.	119		24	1	2	3	2	1	37		189
Popovici T..	21		20		1	2	3	2	5		54
Timofti Vl.	120		28	1	2		2		35		188
Ursache P.	112		30		2	2	3	1	31		181
Doagă V.	1										1
Clima N.	1								1		2
Moldovanu S	1								1		2
Bejenaru Iu.	1								1		2
Raducanu T.									1		1
Druță I.	1										1
TOTAL :	1181	9	297	10	17	16	147	81	338	1	2097

Astfel, analizând schema de mai sus, comparativ cu anul 2012, se constată o descreștere a volumului de lucru a judecătorilor Colegiului penal - cu 151 cauze penale examinate în ordine de recurs ordinar și cu 335 cauze penale examinate în ordinea recursului în anulare, și s-a majorat volumul de lucru în anul 2013 cu 3 cauze penale aflate în procedura Plenului Colegiului penal.

Schematic, situația comparativă a evoluției sarcinii de lucru a magistraților Colegiului penal pe parcursul a ultimilor doi ani este următoarea:

Nr. de ordine	Judecătorii Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție	Dosare examinate în anul 2012	Dosare examinate în anul 2013
1.	Alerguș C.	222	213
2.	Arhiliuc I.	174	229
3.	Covalenco E.	176	188
4.	Diaconu Iu.	192	204
5.	Gordila N.	173	190
6.	Gurschi C.	146	154
7.	Harghel A.	146	229
8.	Nicolaev Gh.	186	189
9.	Timofti Vl.	187	188
10.	Ursache P.	152	181
TOTAL		1754	1965

În continuare, este prezentată informația cu privire la cauzele penale examinate de magistrații Colegiului penal pe parcursul ultimilor 6 ani:

Anul	1ra	1re	1r	1 reab.	1r-arest	1cs	1ac	Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2013	1181	297	10	17	16	147	81	1749
2012	1334	647	14	23	22	119	88	2247

2011	984	398	7	74	15	104	91	1673
2010	1101	952	5	11	16	55	122	2262
2009	1138	1581	6	52	11	88	127	3037
2008	1358	1496	8	46	-	86	127	3539

Din tabela de mai sus, se constată că, începând cu 2008 până în 2011, volumul de lucru al judecătorilor Colegiului penal avea o tendință de micșorare, în 2011 cauzele examinate ajungând la 1673 cauze, comparativ cu 2008 în care au fost examinate 3539 de cauze. Totodată însă, în anul 2012 se atestă iarăși o creștere a volumului de lucru a magistraților fiind examinate pe parcursul anului – 2247 de cauze, comparative cu anul 2011, cu 574 de cauze penale mai multe. În anul curent, observăm o tendință de descreștere a sarcinii magistraților, față de anul precedent, cu 498 de cauze fiind examinate mai puțin.

O situație similară am avut-o și în anii precedenți. Volumul de lucru în Colegiul penal era în creștere continuă în perioada anilor 2002-2009, însă odată cu adoptarea Legii nr. 82 din 07.05.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, au fost operate un șir de modificări și completări în Codul penal, Codul de procedură penală și în articolul II din Legea nr.277-XVI din 18 decembrie 2008 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, ceea ce a dus la reducerea numărului de dosare examinate în Colegiul penal în ordinea recursului în anulare.

Colegiu penal al CSJ	2002 CP vechi	2004 CP nou	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Recurs ordinar	225		843 c 1100 per	1238 c 1531 per	1335 c 1689 pers	1358 c 1714 pers	1138 c. 1444 ps.	1101 c. 1328 ps.
Recurs extraordinar	203		161 c 173 pers	390 c 517 pers	912 c 962 pers	1496 c 1677 ps	1581 c. 1693 ps.	952 c. 972 ps.
Plen	20		117 c 129 pers	253 c 285 pers	435 c 465 pers	418 c 526 pers	779 c. 955 ps.	1167 c. 1313 ps.
Total	478 c.	830 c. 1100 ps	1121 c. 1358 ps.	1881 c. 2333 ps.	2682 c. 3116 ps.	3272 c. 3917 ps.	3498 c. 4092 ps.	3220 c. 3613 ps.

Termenul de judecare a recursurilor

În conformitate cu art.431 Cod de procedură penală, termenul de examinare a recursurilor nu poate fi mai mare de 3 luni pentru cauzele cu inculpați minori sau deținuți în stare de arest și nu mai mare de 6 luni pentru celelalte cauze.

În perioada raportată, încălcări de procedură la acest capitol au fost înregistrate în privința a 4 cauze penale examinate în ordinea recursului ordinar. Tergiversarea examinării unei cauze, și anume, în privința lui Botoșneanu și alții, se datorează faptului că, inițial, cauza a fost repartizată judecătorului Olga Adam, ulterior în luna mai a fost redistribuită judecătorului Ion Arhiliuc, care s-a aflat în concediu anul începând cu luna iulie – septembrie 2013, astfel, având în vedere și complexitatea cauzei, a fost imposibil examinarea acesteia în termen de 6 luni.

Referitor la alte două cauze, aflate pe rolul Colegiului penal în procedura recursului secțiunea a II – recurs împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul, având în vedere că Curtea Supremă examinează, ca a doua instanță, astfel de recursuri, acestea au fost examinate în termen rezonabil. Mai mult ca atât, legea procesual penală nu prevede un termen de 6 luni și pentru examinarea recursurilor nominalizate.

Cu privire la examinarea cauzei penale în privința lui Manvelov V. în procedura recursului ordinar, aici s-a dispus amânarea de mai multe ori a judecării cauzei, deoarece pentru 4 ședințe stabilite de Colegiul penal lărgit nu s-au prezentat părțile, care au fost legal citate, ceea ce a dus la tergiversarea examinării cauzei, care nu poate fi însă imputată instanței de recurs.

Cu toate acestea, menționăm că majoritatea cauzelor penale au fost examinate în termenul prevăzut de legislația în vigoare.

Potrivit art. 435 alin. (3) Cod de procedură penală, adoptarea deciziei instanței de recurs și întocmirea acesteia se efectuează în conformitate cu prevederile art. 417 și 418 Cod de procedură penală, care se aplică în mod corespunzător.

În urma adoptării Legii nr. 66 din 05 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, care a intrat în vigoare la 27 octombrie 2012, dispozițiile art. 417 și 418 CPP au fost supuse modificării.

Astfel, conform art. 418 alin. (1) CPP, deliberarea și adoptarea deciziei se efectuează conform prevederilor art. 338 și 339 CPP. Potrivit art. 338 alin. (3) CPP, hotărârea motivată se pronunță în termen de până la 30 de zile. În situații excepționale, când, raportat la complexitatea cauzei, pronunțarea nu poate avea loc în termenul prevăzut, instanța poate amâna pronunțarea pentru cel mult 15 zile.

Ținând cont de prevederile legale, termenul prevăzut pentru redactarea deciziilor și transmiterea lor în cancelarie a fost respectat de către judecătorii Colegiului penal. Chestiunea privind necesitatea redactării deciziilor judecătorești în termenele stabilite de Codul de procedură penală a fost discutată la toate ședințele operative ale Colegiului penal, judecătorii fiind atenționați asupra respectării acestor prevederi imperative ale legii.

Totodată, se menționează că una din deficiențele actului de justiție constatat la etapa judecării cauzelor penale în procedurãa recursului ordinar și recursului în anulare este chestiunea de amânare a judecării cauzelor, din diferite motive, ceea ce duce nemijlocit la tergiversarea adoptării unei soluții de către instanța de recurs. De cele mai dese ori motivele dispunerii amânării unei cauze penale sunt:

- la cererea recurentului, din motiv că se află în concediu medical și/sau deplasare de serviciu;

- nu se prezintă avocatul și/sau condamnatul;

- la solicitarea părții vătămate;

- lipsește reprezentantul legal al inculpatului și/sau părții vătămate;

- nu a fost escortat inculpatul pentru ședința instanței de recurs;

- lipsește citarea legală a părților la proces;

- nu a fost tradus, în termen, recursul declarat pentru a fi înmănat părții care nu posedă limba de stat.

În ce privește depunerea recursurilor netraduse, este sarcina colaboratorilor grefei penale care trebuie să urmărească pe cât este de posibil ca partea, în special procurorul, să prezinte o copie tradusă în limba respectivă.

Activitatea secției documentare procesuală a cauzelor penale

1. Pregătirea pentru examinarea recursurilor ordinare

În perioada dintre 01.01.2013 - 31.12.2013, în secția de documentare procesuală a cauzelor penale, au parvenit în total 3515 de recursuri, dintre care 1234 (35,1%) recursuri în anulare, 2270 (64,6%) recursuri ordinare și 11 (0,3%) cereri de revizuire.

Dintre recursurile ordinare:

- 1198 (52,8%) de recursuri au fost înregistrate la recepție personală și

- 1072 (47,2%) de recursuri au parvenite prin poștă.

Totodată, din numărul total de recursuri ordinare parvenite:

- 532 recursuri (23,4%) au fost declarate de către procuror;

- 701 recursuri (30,9%) au fost declarate de către avocați în interesele condamnaților;

- 839 de recursuri (37%) au fost declarate de către condamnați și reprezentanții lor legali;

- 198 de recursuri (8,7%) au fost declarate de către părțile vătămate, părțile civile, apărătorii și reprezentanții lor legali;

În perioada de referință au fost analizate și procesate 3515 recursuri, dintre care 2895 (82,4%) au fost transmise secției evidență procesuală a Colegiului penal și 414 recursuri (11,8%) au fost remise pentru perfectare recurenților, în acestea se includ:

- 64 recursuri (15,5%) au fost remise după competență;

- 350 recursuri (84,5%) au fost remise condamnaților.

Comparativ cu anul 2011, în anul 2012 au parvenit cu 175 de recursuri ordinare mai multe, iar anul curent cu 661 de recursuri au fost înregistrate mai multe, astfel fiind înregistrată creștere a cererilor de recurs ordinar parvenite.

2. Pregătire pentru examinarea recursurilor în anulare

În perioada de referință, în secția de documentare procesuală a cauzelor penale, au parvenit 1234 recursuri în anulare, dintre care 257 recursuri (20,8%) au fost înregistrate la recepție personală, iar 977 recursuri (79,2%) au parvenit prin poștă.

Din numărul total de recursuri în anulare parvenite pe parcursul anului:

- 43 recursuri au fost depuse de către adjuncții Procurorului General;

- 147 recursuri au fost depuse de către avocați în interesele condamnaților;

- 950 recursuri au fost depuse de către condamnați și reprezentanții lor legali;

- 22 recursuri au fost depuse de către părțile vătămate, apărătorii și reprezentanții lor legali;

- 72 recursuri au fost depuse de către petiționari.

În total, au fost analizate și procesate 1234 recursuri în anulare, dintre care:

- 897 (72,7%) recursuri au fost transmise în secția evidență procesuală a Colegiului penal;

- 63 (5,1%) recursuri au fost transmise judecătoriilor după competență;

- 304 (24,6%) recursuri au fost remise părților pentru perfectare.

Astfel, în anul 2013 se atestă o creștere - cu 3 recursuri în anulare parvenite, comparativ cu anul precedent.

Restanța la începutul perioadei de referință a constituit-o 216 recursuri ordinare și 110 recursuri în anulare, în total - 326 recursuri. La sfârșitul perioadei de referință, restanța o constituie 388 recursuri ordinare și 80 recursuri în anulare, în total - 468 de recursuri.

La acest capitol, totuși menționăm că restanța de 468 recursuri este atât de mare întrucât majoritatea recursurilor – circa 274 – au parvenit în luna decembrie 2013 și fiind interpelate, dosarele nu au parvenit în instanță.

De asemenea, 6 cereri de recurs nu pot fi prelucrate, din motivul întârzierii traducerii acestora din limba rusă în limba de stat de către secția Traduceri.

În perioada de referință, în secția documentare procesuală a cauzelor penale au fost înregistrate și prelucrate și 11 cereri de revizuire, care au fost transmise în secția evidență procesuală a Colegiului penal pentru înregistrare și repartizare.

Dacă facem o comparație a activității secției de documentare procesuală a dosarelor penale (recursuri parvenite și înregistrate) cu anii precedenți, începând cu anul 2004, atunci avem următorul tablou:

Anul	Recurs ordinar	Recurs în anulare
2004	1090	556
2005	1192	366
2006	2107	701
2007	1993	1441
2008	1962	3321
2009	1674	3980
2010	1529	1217
2011	1434	980
2012	1609	1231
2013	2270	1234

Astfel, potrivit datelor prezentate, secția documentare procesuală a dosarelor penale s-a confruntat cu o creștere progresivă a recursurilor procesate, ca urmare a creșterii exponențiale a numărului de persoane ce se adresează în instanță. Astfel, datele statistice atestă că numărul cererilor procesate este în continuă creștere.

3. Cu privire la actele procesuale preparatorii întocmite de secția de documentare procesuală a cauzelor penale

Pe parcursul anului 2013, conform datelor statistice, au fost remise pentru perfectare 414 de cereri în legătură cu faptul că, condamnații nu indică corect data

pronunțării sentinței și deciziei curții de apel, iar în consecință, cauzele penale greșit sunt solicitate de la instanțele de fond. Totodată, unele instanțe de judecată expediază alte cauze penale decât cele solicitate, ceea ce iarăși duce la tergiversarea examinării cauzelor în procedură de recurs.

Motivele remiterii recursurilor ordinare și recursurilor în anulare pentru perfectare sunt următoarele:

- nu a fost anexată traducerea în limba de stat a recursului;
- nu au fost anexate copii pentru fiecare participant la proces (se referă numai la avocați);
- nu corespundeau după conținut prevederilor art. 430 sau art. 455 din Codul de procedură penală, și anume, cererile nu conțineau date cu privire la hotărârea judecătorească contestată sau se contestau mai multe hotărâri printr-un singur recurs;
- recursurile nu au fost semnate;
- nu s-a indicat instanța de judecată la care se depune recursul sau s-a indicat greșit instanța;
- nu s-au anexat copiile la cererile de recurs și copiile hotărârilor judecătorești în ce privește declararea recursului în anulare.

În cazurile sus-menționate, secția de documentare procesuală a dosarelor penale solicită de la condamnați să prezinte datele necesare, explicându-le, totodată, și prevederile art. 430 și 455 CPP.

Sunt întâlnite situații în care cauzele parvenite în secția penală nu pot fi transmise în cancelaria penală pentru înregistrare, din motiv că instanțele de apel nu le-au expediat condamnaților copiile deciziilor în limba pe care aceștia o posedă, încălcând astfel prevederile art. 16 alin. (4) CPP, dar și din motivul că nu au fost anexate recipisele care dovedesc faptul expedierii în adresa condamnaților a copiilor deciziilor în limba pe care aceștia o cunosc. În astfel de cazuri, Curtea Supremă de Justiție urmează să solicite aceste recipise de la curțile de apel, ceea ce, în consecință, duce la tergiversarea procedurii de îndeplinire a actelor procesuale preparatorii. Or, în perioada raportată, au fost remise Curții de Apel Chișinău 43 de cauze penale, pentru a fi aplicate prevederile art. 16 alin. (4) CPP.

Cu privire la interpelarea dosarelor, în urma efectuării controlului registrului de evidență a recursurilor parvenite în secție, s-a constatat că activitatea secției la acest capitol s-a îmbunătățit considerabil în comparație cu perioada supusă monitorizării din anul precedent. Astfel, interpelările în baza cererilor înregistrate în anul 2013 sunt întocmite și expediate în judecătoria în termen maxim de 5 zile, termen care poate fi apreciat ca rezonabil, sau solicitările sunt expediate și prin fax.

4. Probleme și deficiențe depistate în activitatea secției documentare procesuală a cauzelor penale

Luând în considerare rezultatele activității, se poate concluziona că pe parcursul anului 2013 au fost înregistrate următoarele deficiențe:

a) stocarea recursurilor/creșterea numărului cererilor aflate în restanță

Principala problemă cu care se confrunta secția în perioada de referință se prezintă a fi stocarea recursurilor pe motivul unor tergiversări în procesul expedierii dosarelor din instanțele ierarhic inferioare. În vederea depășirii situației create au fost întreprinse următoarele măsuri:

- interpelarea repetată a dosarelor;
- înmânarea interpelărilor contra semnătură sau expedierea prin aviz/fax a interpelărilor în instanțe;
- au fost întocmite listele dosarelor, termen de expediere al cărora a depășit 2 luni de zile din momentul interpelării inițiale sau repetate și expedierea scrisorilor în adresa Președinților instanțelor judecătorești privind problema expedierii dosarelor;
- efectuarea unui control tematic la acest subiect în cadrul judecătoriilor din mun. Chișinău (31.10 - 13.11.2013).

Urmează a fi menționat că, periodic, în decurs de 1-2 luni de zile din data interpelării inițiale, s-a recurs la interpelarea repetată a dosarelor. Or, în secție au fost stocate mai multe cereri de recurs asupra cărora s-au efectuat interpelări repetate (de 2 și 3 ori), în special această situație se referă la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, în unele cazuri Curtea Supremă de Justiție a fost dusă în eroare vizavi de soarta dosarului interelat, fiind expediate de fiecare dată răspunsuri contradictorii, fapt care se poate explica prin evidența ineficientă a dosarelor în judecătorii.

În special, în cazul a 5 dosare, a fost necesar de a verifica datele oferite de cancelariile instanței cu datele judecătorilor raportori, deplasarea în instanțele vizate, efectuarea unor investigații suplimentare care au influențat asupra termenului de aflare a recursului în secție. În unele cazuri, instanțele au remis alte dosare decât cele solicitate.

Ca urmare a măsurilor întreprinse, inclusiv discuțiilor purtate cu președinții instanțelor judecătorești, se atestă o îmbunătățire a situației la acest capitol.

b) termenele de prelucrare a dosarelor

La acest capitol urmează a fi menționat faptul că totuși termenele s-au redus esențial față de cele în perioada anului 2011 și I semestru al anului 2012, or, în această perioadă asupra duratei aflării dosarelor în secție au influențat și deficiențele la etapa evidenței recursurilor.

Spre deosebire de situația anilor precedenți, termenele de prelucrare a dosarelor ce la moment constituie de la câteva zile până la 1 lună, iar în mediu 15 zile, și se datorează în primul rând volumului de lucru ce-i revine unui colaborator al secției.

După cum s-a menționat mai sus, secția documentare penală execută lucrări de secretariat ce-i revin conform instrucțiunii colaboratorilor secției evidentă (verifică art.33 CPP, întocmesc borderoul dosarului, coasă dosarul). Acest fapt se reflectă la termenii de prelucrare a dosarelor și transmiterii acestor în secția evidență. De altfel, termenul de transmitere a dosarelor ar fi fost unul mai mic (2-3 zile), în cazul care aceste acțiuni ar fi preluate de secția evidență.

Termenul de predare a dosarului în secția evidență peste 30 zile din momentul parvenirii în CSJ s-a înregistrat în perioada concediilor anuale.

c) evidența strictă a cererilor de recurs

În perioada de referință s-a constatat că există încă rezerve pentru îmbunătățirea calității lucrărilor de secretariat întru evidența recursurilor. Astfel, în cazul recursului nr.01-937/13 declarat de către organul procuraturii în privința condamnatului Chisnenco Ion, la 04.04.2013, s-a omis de a-l conexe la alt recurs declarat în cadrul aceluiași dosar penal. În acest mod, în perioada în care dosarul era în procedura judecătorului (Ira-842/13), nefiind verificat faptul declarării

altor recursuri pe marginea acestui dosar, recursul nr.01-937/13 a fost stocat în secția documentare, fiind interpelat dosarul din instanța ierarhic inferioară.

Greșeala comisă a fost depistată doar în ziua examinării recursului avocatului în numele succesorului părții vătămate, la 26.09.2013. Ținând cont de cele menționate, s-a recurs la intentarea unei noi proceduri, cu atribuirea dosarului al unui număr nou. Colaboratorii secției au fost avertizați despre necesitatea verificării riguroase a recursurilor și faptul declarării altor recursuri pe marginea unui dosar.

Activitatea secției penale a Direcției de generalizare a practicii judiciare și analiză a statisticii judiciare

I. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Curtea Supremă este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești, soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Astfel, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a elaborat și adoptat, pe parcursul anului 2013, note informative cu privire la generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare în următoarele domenii:

1. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la judecarea apelului și stabilirea erorilor judiciare comise de instanța de apel. Identificarea erorilor judiciare comise de instanța de apel și elaborarea propunerilor de rezolvare a problemelor stabilite de instanța de recurs.

2. Generalizarea jurisprudenței CtEDO cu privire la hotărârile și deciziile penale și contravenționale în cauzele moldovenești pronunțate în anul 2013.

3. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la aplicarea art.65, 91 din Codul penal și art.466 Codul de procedură penală.

4. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la individualizarea pedepsei penale.

5. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la aplicarea art. 22 și 287 alin.(1) și (4) Codul de procedură penală.

6. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la aplicarea prevederilor art. 364/1 CPP de către instanțele judecătorești.

7. Generalizarea practicii judiciare și analiza statisticii judiciare cu privire la aplicarea prevederilor art.201/1 Cod penal.

8. Informația privind calitatea efectuării justiției de către judecătorii Curții de Apel Bender.

9. Informația privind calitatea efectuării justiției de către Curtea de Apel Bălți.

10. Notă informativă privind Hotărârile CtEDO contra Moldovei și bilanțul privind activitatea Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție în scopul executării Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 72-XVI din 28.03.2008.

II. Conform Planului de activitate al Curții Supreme de Justiție pentru anul 2013 aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 21 din 24.12.2012, pct. 34, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a efectuat analiza statisticii judiciare privind judecarea cauzelor în ordine de apel, parvenite în instanța de recurs ordinar.

1. Analiza statisticii judiciare privind judecarea cauzelor de către instanța de apel pentru anul 2013 este reflectată în următorul tabel:

Curțile de apel	Cauze judecate	Nr. de persoane judecate	Mențiuni hotărârile judecătorești	Casate deciziile instanțelor de apel (în persoane)					Total cauze judecate %
				Împreună cu sentința	Cu menț. sentinț I inst.	Cu reținerea la rejudecare	În total	% casării	
Chișinău	789 cauze	1025 persoane	584 c. 750p.	43c. 57p.	50c. 56 p.	112 c. 162p.	205 c. 275 p.	Cauze 26% Pers. 26,8%	Cauze 66,9% Pers. 69,2%
Bălți	235 cauze	275 persoane	185 c. 212 p.	9c. 11 p.	6c. 6p.	35 c. 46 p.	50 c. 63p.	Cauze 21,3% Pers. 22,9%	Cauze 19,9% Pers. 18,6%
Cahul	69 cauze	84 persoane	45c. 53 p.	4c. 4 p.	5 c. 7 p.	15 c. 20 p.	24c. 31p.	Cauze 34,8% Pers. 36,9%	Cauze 5,8% Pers. 5,7%
Bender	65 cauze	70 persoane	38 c. 38 p.	4 c. 4 p.	3 c. 3 p.	20 c. 25 p.	27c. 32 p.	Cauze 41,5% Pers 45,7%	Cauze 5,5% Pers. 4,7%
Comrat	21 cauze	27 persoane	17c. 20 p.	0 c. 0 p.	0 c. 0 p.	4 c. 7 p.	4c. 7p.	Cauze 19 % Pers. 25,9%	Cauze 1,8% Pers. 1,8%
În total:	1179 cauze	1481 persoane	869 c. 1073 p.	60c. 76 p.	64c. 72p.	186 c. 260 p.	310 c. 408 p.	Cauze 26,3% Pers. 27,5%	

Astfel, se constată că, calitatea îndeplinirii justiției de către instanțele ierarhic inferioare încă nu este la nivelul corespunzător exigențelor legale, însă comparativ cu perioada respectivă a anului 2012, se observă o îmbunătățire semnificativă.

În aspectul categoriilor de infracțiuni săvârșite predomină, la fel, ca și anul precedent, infracțiunile contra patrimoniului – furtul, jaful, tâlhăria și escrocheria.

Analizând situația pe fiecare curte de apel în parte, se relevă următoarele.

I. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 789 recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Chișinău, în privința a 1025 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat pe 491 de cauze în privința a 610 persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate, pe 93 de cauze în privința a 140 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare pe 205 cauze în privința a 275 de persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost greșit admis - pe 50 de cauze în privința a 56 de persoane;

- cu achitarea inculpatului - pe 6 cauze, în privința a 8 persoane,

- cu încetarea procesului penal - în privința a 2 persoane pe 2 cauze,

- cu pronunțarea unei noi hotărâri - în privința a 209 de persoane pe 147 de cauze,

din care:

- 1) cu reducerea pedepsei fără a modifica calificarea (în latura pedepsei) - în privința a 31 de persoane pe 24 de cauze

- 2) cu modificarea calificării și reducerea pedepsei (reîncadr. acț.) - în privința a 14 persoane pe 9 cauze,

- 3) în latura civilă - în privința a 2 persoane pe 2 cauze,

- 4) cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel - pe 112 cauze în privința a 162 de persoane.

2. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 235 recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Bălți, în privința a 275 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat pe 163 de cauze în privința a 186 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate pe 22 cauze în privința a 26 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 2) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare pe 50 de cauze în privința a 63 de persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost greșit admis - pe 6 cauze în privința a 6 persoane,

- cu încetarea procesului penal- în privința a 3 persoane pe 3 cauze,

- cu pronunțarea unei noi hotărâri - în privința la 54 de persoane pe 41 de cauze,

din care:

1. cu reducerea pedepsei fără a modifica calificarea (în latura pedepsei) - în privința a 5 persoane pe 3 cauze,

2. cu modificarea calificării și reducerea pedepsei (reîncadr. acț.) - pe 3 cauze în privința la 3 persoane,

- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel - pe 35 de cauze în privința a 46 de persoane.

3. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 69 recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Cahul, în privința a 84 persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat pe 39 cauze în privința a 47 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate pe 6 cauze în privința la 6 persoane.

În temeiul art. 435 alin. (2) pct. 2) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare pe 24 de cauze în privința a 31 de persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost greșit admis - pe 5 cauze în privința la 7 persoane,

- cu pronunțarea unei noi hotărâri - pe 19 cauze, în privința la 24 persoane:

1. cu reducerea pedepsei fără a modifica calificarea (în latura pedepsei) - pe 2 cauze în privința la 2 persoane,

2. cu modificarea calificării și reducerea pedepsei (reîncadr. act.) - pe 2 cauze în privința la 2 persoane,

- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel - pe 15 cauze în privința a 20 persoane.

4. În anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 21 de recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Comrat, în privința a 27 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat pe 14 cauze în privința a 17 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate pe 3 cauze în privința la 3 persoane.

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare pe 4 cauze în privința a 7 persoane, dintre care: cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel pe 4 cauze în privința la 7 persoane.

5. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 65 recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Bender, în privința a 70 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat pe 31 de cauze în privința a 31 de persoane.

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate pe 7 cauze în privința a 7 persoane.

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanța de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare în 27 de cauze în privința la 32 de persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost greșit admis - pe 3 cauze în privința a 3 persoane,

- cu încetarea procesului penal - pe 1 cauză, 1 persoană,

- cu pronunțarea unei noi hotărâri - în privința a 28 de persoane pe 23 cauze, din care:

1. cu reducerea pedepsei fără a modifica calificarea (în latura pedepsei) - în privința la 2 persoane pe 2 cauze,
 2. în latura civilă - 1 cauză, 1 persoană.
- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel - pe 20 de cauze în privința la 25 de persoane.

În conformitate cu prevederile art. 427 CPP, ca temei de casare a hotărârilor instanțelor de apel au servit următoarele erori de drept:

1) judecata a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie potrivit legii – 1 cauză;

2) instanța nu a fost compusă potrivit legii, ori au fost încălcate prevederile art. 30, 31 și 33 CPP - 1 cauză;

3) cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate – 2 cauze;

4) instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau dispozitivul hotărârii redactate nu corespunde cu dispozitivul pronunțat după deliberare – 200 cauze;

5) nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare pentru o altă faptă decât cea pentru care condamnatul a fost pus sub învinuire, cu excepția cazurilor reîncadrării juridice a acțiunilor lui în baza unei legi mai blânde – 12 cauze;

6) s-au aplicat pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege - 52 cauze;

7) persoana condamnată a fost judecată anterior în mod definitiv pentru aceeași faptă sau există o cauză de înlăturare a răspunderii penale, sau aplicarea pedepsei a fost înlăturată de o nouă lege sau anulată de un act de amnistie, a intervenit decesul inculpatului, ori a intervenit împăcarea părților în cazul prevăzut de lege -1 cauze;

8) faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită - 41 cauze.

II. Cu privire la examinarea recursurilor în anulare, situația pe curțile de apel se constată a fi următoarea.

1. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 46 recursuri în anulare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Chișinău, în privința a 46 de persoane.

Au fost menținute (declarat inadmisibile și respinse în Colegiul penal lărgit) 39 de hotărâri în privința a 39 persoane.

Au fost admise recursurile în anulare în 7 cauze în privința la 7 persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe - pe 3 cauze în privința a 3 persoane,
- cu pronunțarea unei noi hotărâri - în privința a 2 persoane pe 2 cauze, în latura pedepsei;
- cu remiterea cauzelor la rejudecare - pe 2 cauze în privința la 2 persoane.

2. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 21 recursuri în anulare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Bălți, în privința a 21 de persoane.

Au fost menținute (declarate inadmisibile și respinse în Colegiul penal lărgit) 19 de hotărâri în privința a 19 de persoane.

Au fost admise recursurile în anulare în 2 cauze în privința la 2 persoane, dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe - pe 1 cauză în privința la 1 persoană;
- cu încetarea procesului penal - în privința la 1 persoană.

3. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 3 recursuri în anulare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Cahul, în privința a 3 persoane, toate fiind menținute (declarate inadmisibile și respinse în Colegiul penal lărgit).

4. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 1 recurs în anulare (cauze), parvenit din Curtea de Apel Comrat, în privința la 1 persoană, cu casarea hotărârilor, fiind încetat procesul penal.

5. Pentru anul 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a judecat 4 recursuri în anulare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Bender, în privința a 6 persoane, toate fiind menținute (declarate inadmisibile și respinse în Colegiul penal lărgit).

În concluzie, se menționează că, calitatea actului justiției efectuat de către curțile de apel, comparativ cu anul 2012, s-a îmbunătățit, totodată, însă, fiind înregistrate situații în care curțile de apel nu au respectat exigențele legii procesual-penale în cazul când dosarul este trimis de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție la rejudecare.

Spre exemplu, în cauza penală nr. 1ra-986/2013 privindu-l pe BaxanVI. Gh., de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție s-a dispus trimiterea cauzei la rejudecare de patru ori, deoarece Curtea de Apel Chișinău, la etapa judecării apelului în cauză, încălcând prevederile art. 414 CPP, nu a verificat probele prezentate de învinuire și nu le-a dat o apreciere completă și obiectivă acestora, ceea ce în rezultat a dus la tergiversarea examinării prezentei cauze penale.

În altă cauză, și anume, nr. 1ra-881/2013 privindu-i pe Cegan O. Șt. și Cegan D. Șt., de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție s-a dispus trimiterea cauzei la rejudecare de trei ori, deoarece Curtea de Apel Chișinău, la etapa judecării apelului în cauză, încălcând prevederile art. 414 CPP, nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul procurorului, iar soluția a fost motivată insuficient, la fel, instanța nu a asigurat contradictorialitatea procesului penal, nu a cercetat sub toate aspectele și obiectiv toate probele administrate, ceea ce în rezultat a dus la tergiversarea examinării prezentei cauze.

Aceeași situație se reține și la judecarea cauzei penale nr. 1ra-468/2013 privindu-l pe Stăvilă T. I., în care Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a dispus trimiterea cauzei la rejudecare de trei ori, deoarece Curtea de Apel Chișinău, la etapa judecării apelului, încălcând prevederile art. 414 CPP, a dat o apreciere eronată probatoriului administrat în cauză și, contrar prevederilor art. 436 alin. (2) CPP, nu a îndeplinit indicațiile expuse în deciziile anterioare ale Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, în vederea adoptării unei hotărâri legale și întemeiate în acest caz.

COLEGIUL CIVIL, COMERCIAL ȘI DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV

Examinarea recursurilor împotriva încheierilor judecătorești

În conformitate cu prevederile Legii nr. 155 din 05.07.2012, în vigoare de la 01.12.12 Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ examinează în secțiunea I-recursuri împotriva încheierilor judecătorești.

Potrivit art.423 alin. (1) CPC al RM, încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, separat de hotărîre, de către părți și de ceilalți participanți la proces în cazurile prevăzute de acest cod și de alte legi, precum și în cazurile în care încheierea face imposibilă desfășurarea de mai departe a procesului.

În anul 2013, de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ în secțiunea I au fost examinate în total 1268 de cauze, dintre care:

- 306 recursuri împotriva încheierilor judecătorești examinate în ordinea contenciosului administrativ (3r);

- 661 recursuri împotriva încheierilor în cauze civile (2r);

- 301 recursuri împotriva încheierilor judecătorești în cauzele comerciale.

În ordinea contenciosului administrativ au fost examinate (3r)-361 recursuri, dinte care:

- au fost respinse 270 recursuri sau 74,80%;

- au fost admise 91 de recursuri sau 25,21%.

În urma admiterii recursurilor, problema a fost soluționată în fond în 25 cauze și 66 cauze au fost remise spre rejudecare.

La această categorie, restanța la începutul perioadei raportate a constituit-81 cauze, iar la finele acesteia-17 cauze.

Pricinile civile examinate în secțiunea I cu indicele (2r).

La această categorie au fost examinate 945 recursuri.

Din numărul cauzelor examinate:

- au fost respinse 671 recursuri sau 71,00%;

- au fost admise 274 recursuri sau 29,00%

În urma admiterii recursurilor:

- în 4 cauze încheierile contestate au fost casate integral-1,46%;

- în 27 cauze problema a fost soluționată în fond-9,86%;

- 243 cauze au fost remise spre rejudecare-88,69%

În comparație cu anul precedent, numărul recursurilor împotriva încheierilor judecătorești a scăzut neesențial (anul 2012 au fost examinate 1285) cu 17 cereri.

În majoritatea cazurilor încheierile contestate sînt menținute, ca fiind emise în conformitate cu prevederile legislației.

Temeiurile de casare a încheierilor:

- pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

- încheierea a fost pronunțată cu încălcarea competenței generale sau jurisdicționale;

- încălcarea normelor de drept procedural.

Examinarea recursurilor împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel

Prin Legea nr. 155 din 05.07.2012, în vigoare de la 01.12.12, în secțiunea II, Colegiul examinează recursuri împotriva actelor de dispoziție ale instanțelor de apel.

Astfel, conform art.429 alin.(1) CPC al RM pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel în procedura de insolvență.

În secțiunea a 2-a, au parvenit 3864 de cauze civile (categoria cu indicele 2ra), fiind examinate 3812 de cauze. Restanța la începutul anului 2013 a constituit 552 de cauze, iar la sfârșitul acesteia – 580 cauze.

În urma judecării pricinilor, au fost declarate:

- inadmisibile-1885 de recursuri (49,45%);
- au fost respinse 849 de recursuri (22,28%);
- au fost admise 1078 de recursuri (28,28%).

În rezultatul admiterii recursurilor (1078), în 42 de cauze a fost modificată decizia instanței de apel, iar în 41 cauze a fost modificată atât decizia instanței de apel, cât și hotărârea instanței de fond.

Deciziile instanței de apel au fost casate în 623 cauze - 57,80%, dintre care 416 cauze sau 66,78% au fost remise spre judecare în instanța de apel, iar în 207 cauze sau 33,23% a fost menținută hotărârea primei instanțe.

În 372 de cauze (34,51%) au fost casate atât decizia instanței de apel, cât și hotărârea primei instanțe, inclusiv:

- în 325 pricini (87,37%) – cu pronunțarea unei noi hotărâri;
- în 40 cauze (10,76%) – cu restituirea pricinii la rejudecare în instanță de fond;
- în 4 (1,08%) – a fost încetată procedura;
- în 3 cauze (0,81%) - cererea scoasă de pe rol;

În materie comercială în secțiunea II-(indicele 2rac), în perioada raportată au fost examinate 606 de cauze. Restanța la începutul perioadei de referință constituia 100 cauze, iar la finele acesteia-82 cauze.

În urma judecării pricinilor:

- au fost declarate inadmisibile 232 de recursuri (38,29%);
- au fost respinse 168 de recursuri (27,73%);
- au fost admise 206 de recursuri (34,00%).

În rezultatul admiterii recursurilor (206), în 5 cauze a fost modificată decizia instanței de apel, iar în 4 cauze a fost modificată hotărârea instanței de fond.

În 124 cauze (60,20%) a fost casată decizia instanței de apel, dintre care:

- în 39 cauze a fost menținută hotărârea primei instanțe-31,46%;
- în 85 cauze pricinile au fost remise spre rejudecare în instanța de apel-68,55%.

În 73 de cauze (35,44 %) au fost casate atât decizia instanței de apel, cât și hotărârea primei instanțe, inclusiv:

- în 61 pricini (85,37%) – cu pronunțarea unei noi hotărâri;
- în 11 cauze (15,07%) – cu restituirea pricinii la rejudecare în instanță de fond;
- în 1 cauză (1,37%) – a fost încetată procedura;

De asemenea, în materie comercială, la categoria cu indicele -2ri au fost examinate 68 cauze, dintre care au fost respinse 46 de recursuri, iar 22 au fost admise.

Dintre cauzele admise (22):

- în 3 cauze au fost pronunțate hotărâri noi sau 13,64%;
- 18 cauze au fost remise spre rejudecare-81,82%;
- în 1 cauză a fost încetat procesul-4,55%

Restanța categoriei datea constituit la 01.01.2013-3 cauze, iar la finele perioadei raportate au rămas nesoluționate 19 cauze.

În secțiunea II, în ordinea contenciosului administrativ (indicele -3ra) au fost examinate 1673 cauze.

În urma judecării pricinilor, au fost declarate inadmisibile 240 de recursuri (14,35%), au fost respinse 909 de recursuri (54,34%) și au fost admise 524 de recursuri (31,32%).

În rezultatul aditerii recursurilor (524), în 13 cauze a fost modificată decizia instanței de apel.

În 511 cauze (97,52%) a fost casată decizia instanței de apel, dintre care:

- în 290 cauze au fost pronunțate hotărâri noi-56,76%;
- 21 cauze a fost menținută hotărârea primei instanțe-4,11%;
- 29 cauze au fost remise spre rejudecare în instanța de apel-5,68%;
- 166 cauze pricinile au fost remise spre rejudecare în instanța de fond-32,48%;
- în 3 cauze a fost încetat procesul-0,59%;
- în 2 cauze cererea a fost scoasă de pe rol-0,40%.

În anul 2013 în secțiunea II au parvenit 7044 (în situația în care restanța la 01.01.2013 constituia 1108 +5936 cauze înregistrate (atât comerciale, civile și de contencios administrativ).

Comparând datele cu cele din anul precedent(în 2012, în secțiunea a 2-a au parvenit 4455, fiind examinate 2789) se constată o creștere considerabilă a numărului cauzelor. Creșterea acestuia se datorează faptului examinării în această secțiune a cauzelor împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel în ordinea contenciosului administrativ .

Temeiurile de casare a hotărârilor

Cele mai frecvente temeuri de casare a deciziilor instanței de apel au fost următoarele:

au fost încălcate sau aplicate eronat normele de drept material,și anume:

- instanța nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- instanța a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- instanța a interpretat în mod eronat legea;

au fost încălcate sau aplicate eronat normele de drept procedural:

- pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

- pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

- în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

- instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

- în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

- hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Examinarea cererilor de revizuire

În perioada analizată, au fost înregistrate 586 cereri, în condițiile în care la începutul perioadei raportate restanța constituia 84.

Din numărul total de cereri, au fost examinate 584 de cereri (99,66%), dintre care 561(96,07%) au fost respinse ca fiind inadmisibile și 23 (3,94%) au fost admise. Restanța la finele perioadei raportate-79 de pricini.

În comparație cu anul 2012, în anul 2013, numărul cererilor de revizuire examinate s-a mărit doar cu 58 cereri (a.2012- numărul acesta s-a mărit cu -144 cereri).

În perioada de referință, numărul cererilor de revizuire admise nu a crescut în raport cu anul precedent: dacă, în anul 2012, au fost admise 22 cereri de revizuire din cele depuse, apoi, în anul 2013, au fost admise 23 cereri de revizuire.

Temeiuri de admitere a cererilor de revizuire au constituit următoarele situații:

- s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu pricina care se judecă;

- au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuentului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a pricinii;

- instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces;

- s-a anulat ori s-a modificat hotărârea, sentința sau decizia instanței judecătorești, care au servit drept temei pentru emiterea hotărârii sau deciziei a căror revizuire se cere;

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova;

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională.

Examinarea cererilor de strămutare, de abținere și referitoare la conflictele de competență

Pe parcursul anului 2013, au parvenit 247 de cereri de strămutare, cereri de abținere și conflicte de competență dintre alte instanțe.

La începutul perioadei raportate, la 01.01.2014, restanța a constituit 3 cauze. La situația din 31.12.2013, au fost examinate 239 cereri, dintre care 239 au fost admise și 8 au fost restituite fără examinare. Astfel, la finele perioadei nominalizate, la acest compartiment au rămas nesoluționate 3 cauze.

Menționăm că, în comparație cu anul precedent, numărul de cauze din această categorie s-a micșorat cu 105 cauze.

Ca și în anul precedent, majoritatea cererilor de abținere au parvenit de la curțile de apel Bender, Cahul și Comrat. De cele mai dese ori, drept temeiuri ale acestor cereri au servit imposibilitatea formării completelor de judecată pentru examinarea cererilor de

apel sau de recurs din motivul insuficienței de cadre în aceste instanțe. În mai puține cazuri, drept temeiuri ale cererilor respective au constituit relațiile de rudenie sau prietenie între participanții la proces și judecătorii acestor instanțe.

De asemenea, se întâlnesc situații când judecătorii care declară abținere, invocă faptul că au participat la examinarea recursurilor împotriva unor încheieri (de asigurare a acțiunii, de respingere a demersului privind efectuarea expertizei, etc.), care sînt respinse ca neîntemeiate.

Cazuri analogice se întâlnesc și la conflictele de competență și cererile de strămutare.

Termenul de judecare a recursurilor

Criteriul de determinare a termenului rezonabil sînt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, precum și importanța procesului pentru cel interesat.

Remediul intern prin care se tinde la respectarea termenului optim și previzibil de soluționare a procesului îl constituie Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat în urma încălcării termenului rezonabil în procesul de judecare a cauzelor sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești.

Ținînd cont de datele statistice, se constată că majoritatea dosarelor aflate în procedura Colegiului au fost soluționate în termenele de judecată rezonabile.

Reflectarea activității curților de apel prin prisma soluțiilor pronunțate de Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ

Situația pe circumscripțiile curților de apel este reflectată în următoarele date statistice:

Contencios administrativ 2013/2012

Curtea de apel	Examineate în total	Hotărîri menținute	Hotărîri modificate	Hotărîri casate	Hotărîre nouă	Rejudecare	Scoaterea cererii de pe rol, încetate
Chișinău	1416/1735	789/1086	11/10	465/639	257/340	178/283	2/16
Bălți	146/98	59/65	-/-	36/	21/-	10/-	1/-
Bender	46/12	24/11	2/-	11/1	7/-	2	-/-
Comrat	29/32	18/27	-/-	5/5	2/2	2/-	1/-
Cahul	36/16	15/11	-/1	7/4	3/4	3/-	-/-
În total	1673/1893	909/1200	13/11	524/780	290/356	195/401	4/16

Pricini civile 2013/2012

Curtea	Decizii	Deciz	i n c l u s i v
--------	---------	-------	-----------------

de apel	examine	ii anulate	Hotărâre nouă	Rejudecările	Menținut la hotărârea a primei instanțe	Încetate, scoase de pe rol
Chișinău	2908/1813	835/582	258/224	330/270	170/79	7/9
Bălți	587/476	151/136	43/37	82/68	19/29	-/-
Bender	124/86	42/30	12/9	16/10	9/11	-/-
Comrat	77/74	19/25	6/7	10/13	1/4	-/-
Cahul	116/57	31/9	6/2	15/4	8/3	-/1
ÎN TOTAL	3812/2506	1078/782	325/29	456/365	207/126	7/10

Pricini civile 2013/2012

Curtea de apel	Examine în total	Hotărâri menținute	Hotărâri modificate	Hotărâri casate	Hotărâre nouă	Rejudecare	Scoaterea cererii de pe rol, încetate
Chișinău	483/278	35/151	2/13	162/114	45/87	75/26	1/1
Bălți	84/1	23/1	1/-	31/-	10/-	16/-	-/-
Bender	22/-	3/-	-/-	11/ -	6/-	3/-	-/-
Comrat	6/1	1/-	-/-	-/1	-/1	-/-	-/-
Cahul	11/-	3/-	-/-	2/-	-/-	2/-	-/-
În total	606/280	65/152	3/13	206/115	61/88	96/26	1/1

La acest capitol, ținem să remarcăm că, în perioada de referință este în creștere numărul de hotărâri casate, precum și numărul cauzelor remise spre rejudecare.

Examinarea contestațiilor împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii

În conformitate cu prevederile articolului 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate la Curtea Supremă de Justiție, de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la data comunicării, doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare.

Contestațiile se examinează de un complet format din 9 judecători.

În perioada de referință au parvenit 24 de cereri de chemare în judecată.

Dintre cererile parvenite:

- 16 cereri au fost examinate, toate fiind respinse;
- 2 cereri au fost retrase;
- 4 cereri restituite;

Restanța la sfârșitul perioadei raportate constituie -2 cauze.

Evoluția sarcinii de lucru în Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ

Anul 2013 a fost marcat de noile modificări și completări majore în Codul de procedură civilă, operate prin Legea nr. 155 din 05.07.2012, în vigoare de la 01.12.12 ceea ce a sporit împuternicirile Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al CSJ de a examina exclusiv legalitatea materială și procesuală a actului de justiție.

De aceea, una dintre prioritățile Colegiului a fost luarea măsurilor necesare îndeplinirii actului de justiție la parametrii optimi de calitate și eficiență.

Ca efect al Legii respective, începând cu 01.12.2012, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ examinează în:

- secțiunea I-recursuri împotriva încheierilor judecătorești;
- secțiunea II-recursuri împotriva actelor de dispoziție ale instanțelor de apel.

În urma modificărilor și completărilor operate în Codul de procedură civilă la capitolul ce ține de examinarea cauzelor în instanța de recurs, a crescut considerabil numărul dosarelor examinate în această perioadă, precum și datorită numărului sporit al categoriei de litigii examinate în baza Legii nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Din punct de vedere al datelor statistice, în anul 2013 au fost înregistrate 8459 de cauze. În situația în care, la începutul anului precedent, restanța constituia 1514, numărul total al cauzelor aflate în procedura Colegiului a fost de 9973 de cauze (în anul 2012- 8967 de pricini aflate în procedura Colegiului).

În perioada de referință, de către judecătorii Colegiului au fost examinate 8927 dosare, sarcina medie pentru fiecare judecător constituind aproximativ 446 cauze. Spre deosebire de anul 2012 sarcina medie pentru fiecare judecător constituia 265 de cauze (7427 de dosare examinate), observăm că s-a mărit atât numărul dosarelor examinate cu 1500 pricini, cât și sarcina medie pentru fiecare judecător cu 181 de pricini.

Potrivit statului de personal, în cadrul Colegiului, pe parcursul anului, și-au desfășurat activitatea 21 de judecători, dintre care:

- 1 post a fost indisponibilizat, drept urmare a detașării dlui Dumitru Visternicean (membru al CSM);

- ulterior, pe parcursul anului 2 posturi au fost indisponibilizate, ca urmare a pensionării domnilor Vasile Ignat și Iurie Șumcov, ulterior devenind vacante;

- spre sfârșitul anului, dna Tatiana Răducanu a fost de asemenea detașată (membru al CSM).

În asemenea împrejurări, Colegiul a activat în lipsa a 4 judecători.

Dat fiind volumul deosebit de mare de activitate, numărul judecătorilor Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ s-a dovedit a fi insuficient, fiind pus în situația de a antrena în examinarea pricinilor judecători din Colegiul penal al CSJ.

Volumul de activitate al secției a determinat eforturi considerabile din partea tuturor judecătorilor, asistenților judiciari, precum și a Grefei CSJ, care s-au implicat cu toată responsabilitatea în rezolvarea problemelor care s-a confruntat Colegiul pe parcursul anului.

Activitatea secției documentare procesuală a cauzelor civile, comerciale și de contencios administrativ

În perioada 01.01.2013 – 31.12.2013, au fost înregistrate 8595 de cereri (anul 2012 – 5554 de cereri), dintre care:

- 5064 de cereri de recurs în secțiunea II civile;
- 692 cereri de recurs în secțiunea II comerciale ;
- 1628 cereri de recurs în secțiunea II contencios administrativ;
- 87 cereri de recurs în secțiunea II (insolvabilitate);
- 241 cereri de recurs secțiunea I civile;
- 417 de cereri de revizuire în cauze civile;
- 184 de cereri revizuire în contencios administrativ (a. 2011 – 160);
- 89 cereri de revizuire în cauzele comerciale
- Suplimentar la cererile de recurs, au fost înregistrate:
- 706 cereri înregistrate în temeiul art. 85,86 și 438 CPC;
- 345 cereri înregistrate în temeiul art. 174,435 CPC RM

Cuantumul taxei de stat încasate de la persoanele fizice și juridice pentru examinarea cererilor de recurs în perioada anului 2013 constituie 3324313,38.

Ținem să menționăm că, la începutul perioadei de referință, restanța a constituit 264 cereri

La sfârșitul perioadei raportate, au rămas nesoluționate 622 de cereri.

Activitatea secției civile, comerciale și de contencios administrativ a Direcției de generalizare a practicii judiciare și analiză a statisticii judiciare

Potrivit Planului de activitate al CSJ pentru anul 2013, aprobat prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 21 din 24.12.2012, în procesul analizei practicii judiciare, au fost întocmite hotărâri explicative ale Plenului CSJ, ajustarea unor hotărâri la modificările operate în legislație, generalizări ale practicii judiciare, revista semestrială a erorilor comise în procesul activității de îndeplinire a justiției și note informative, după cum urmează:

Pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației au fost întocmite note informative și generalizări ale practicii judiciare la examinarea diferitor categorii de litigii:

1. Notă informativă privind generalizarea practicii judiciare de examinare a pricinilor civile legate de asigurarea obligatorie și facultativă;
2. Notă informativă privind generalizarea practicii judiciare de examinare a pricinilor civile legate de relațiile funciare;
3. Notă informativă cu privire la petițiile parvenite în Curtea Supremă;
4. Notă informativă privind generalizarea practicii judiciare la examinarea pricinilor în ordine de revizuire;
5. Generalizarea practicii judiciare cu privire la insolvabilitate;
6. Generalizarea practicii judiciare privind remiterea pricinilor spre rejudecare
7. Nota informativă privind hotărârile CEDO contra Moldovei în cauzele civile, comerciale și de contencios administrative, care se întocmește semestrial.

Asistența metodică acordată judecătorilor în chestiunile de aplicare a legislației.

În conformitate cu Programul de acordare a asistenței metodice judecătorilor în chestiunile de aplicare a legislației pentru anul 2013, aprobat prin hotărârea Plenului

Curții Supreme de Justiție nr. 6 din 21.01.2013, judecătorii Curții Supreme de Justiție au participat, împreună cu judecătorii instanțelor din circumscripțiile curților de apel, la seminarele zonale în cadrul cărora au fost supuse discuției tematica juridică cu privire la erorile judiciare comise de către instanțele de judecată, inclusiv în contextul hotărârilor CtEDO versus Moldova, pronunțate în anul 2013 în cauzele penale și contravenționale. În mare parte, tematica discuțiilor a fost focalizată pe analiza încălcărilor admise de către instanțele naționale constatate de CtEDO în hotărârile sale adoptate pe parcursul anului 2013 în cauzele penale și contravenționale și, nu în ultimul rând, asupra modificărilor operate în legea procesuală penală prin Legea nr. 66 din 05.04.2012, intrată în vigoare la 27.10.2012 și în legea procesual civilă prin Legea nr. 155 din 05.07.2012, intrată în vigoare la 01.12.2012.

Mai mult, judecătorii Curții Supreme de Justiție, potrivit Orarului deplasărilor pentru anul 2013, aprobat de Președintele Curții Supreme de Justiție, au efectuat vizite în toate instanțele judecătorești din țară, întruniri de lucru la curțile de apel pentru clarificarea problemelor de interpretare a legislației prin prisma modificărilor care au avut loc pe parcursul anului în Codul civil, Codul penal, Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și a problemelor de drept susceptibile să creeze o practică neunitară.

De asemenea, în cadrul Institutului Național al Justiției, cu concursul magistraților Curții Supreme de Justiție, au fost organizate cursuri de instruire continuă a judecătorilor din instanțele de fond și curțile de apel.

Alte activități extrajudiciare

1. Lansarea manualului judecătorului pentru cauze civile, ediția a II-a.

La data de 5 aprilie 2013, în cadrul Curții Supreme de Justiție au fost lansate două publicații teoretico-practice importante: „Manualul judecătorului pentru cauze civile”, ediția a II-a, precum și „Jurisprudența Curții Supreme de Justiție” (anul 2012).

Lucrările reprezintă o compilație a practicii și teoriei, este un suport judecătorilor, precum și altor participanți la înfăptuirea justiției: procurori, avocați etc., și au scopul de a contribui la unificarea practicii judiciare, omiterea pronunțării hotărârilor divergente și creșterea calității actului de justiție.

2. Lansarea noii pagini web.

Pentru a fi mai aproape de justițiabili și întru optimizarea procesului de unificare a practicii judiciare, Curtea Supremă de Justiție a elaborat o nouă pagină web a instanței.

Pe noul site www.csj.md pot fi accesate date referitor la întreaga activitatea Curții Supreme de Justiție.

Compartimentul *Lista cererilor pendinte* cuprinde informații cu privire la toate cererile, cu caracter judiciar, înregistrate la Curtea Supremă de Justiție. Aici pot fi accesate date despre *numărul de înregistrare* a cererilor, *data înregistrării*, *numărul atribuit cauzei în recurs*, *etapa de examinare* (cereri înregistrate, cauze repartizate, cauze încheiate), *tipul dosarului* (penal, civil), *părțile litigante*, *recurenți*, *obiectul litigiului*, *procedura de examinare*. În dependența de procedura de examinare a cererii, numărul atribuit cauzei în recurs se va reflecta imediat sau după parvenirea dosarului, interpelat în baza cererii de recurs ori revizuire. Prin mențiunea *cereri înregistrate* se va consemna propriu-zis depunerea recursului. Prin mențiunea *repartizat*

se va înțelege că dosarul se află la Curte și este repartizat judecătorului raportor, iar la înscrierea mențiunii *încheiat* utilizatorii vor fi informați despre faptul că cauza a fost examinată, cu publicarea soluției la compartimentul *jurisprudența* și despre expedierea dosarului în primă instanță.

Compartimentul *agenda ședințelor de judecată* conține informații cu privire la data examinării cauzelor aflate pe rolul Curții și rezultatul examinării (admis/respins/amânat/admisibil/fixat pentru...).

Compartimentul *jurisprudența* cuprinde toate soluțiile judiciare pronunțate de Curtea Supremă de Justiție. Deciziile judecătorești vor putea fi căutate în dependență de data pronunțării, *numărul* dosarului atribuit la Curte, *părțile* în proces, *obiectullitigiului*, *procedura de examinare* și *problema de drept*. Compartimentul mai cuprinde și arhiva deciziilor Curții pronunțate din anul 2009 până la 24.04.2013, căutarea fiind posibilă doar în dependență de părțile în proces.

Compartimentul *unificareapraciticii judiciare* cuprinde informații despre *recomandările Curții*, *avizele consultative ale Plenului*, *hotărârile explicative ale Plenului*, *deciziile asupra cererilor de recurs în interesul legii*, *jurisprudența relevantă cauzelor civile sau penale*, *proiectele de hotărâri explicative ale Plenului* supuse avizării și dezbaterilor.

Îmbunătățirile aduse noii pagini web, prin asigurarea unui nivel mai înalt de transparență a activității Curții Supreme de Justiție, vor permite publicului evaluarea obiectivă a realizărilor sistemului judecătoresc din Republica Moldova, iar metodele noi de căutare a informației vor înlesni accesul la soluțiile judiciare atât a justițiabililor, cât și a reprezentanților mediului juridic sau academic.

3. Lansarea manualului judecătorului pentru cauze penale.

La 23 august 2013, în cadrul Curții Supreme de Justiție a fost lansată o altă publicație teoretico-practică importantă: „Manualul judecătorului pentru cauzele penale”, ediția I (2013).

Manualul este editat, având la bază un obiectiv bine determinat - de a servi un suport important teoretico-practic pentru magistrați, procurori, avocați și alte persoane interesate de dreptul penal, realizând-se, ca finalitate, unificarea practicii judiciare în domeniul dreptului penal, eliminarea hotărârilor divergente și creșterea calității actului de justiție.

4. Lansarea noilor modalități de accesare și căutare a jurisprudenței naționale și a Curții Europene pentru Drepturile Omului pe pagina web a Curții Supreme de Justiție

La 17 septembrie 2013, Curtea Supremă de Justiție a lansat mecanisme noi de identificare rapidă a hotărârilor judecătorești adoptate de instanțele de judecată naționale și a hotărârilor CEDO.

Sistemul de căutare și accesare „Indicii de căutare a jurisprudenței CEDO” este o noutate, atât pentru CSJ, cât și pentru întreaga republică. Acest sistem permite găsirea hotărârilor adoptate de Înalta Curte de la Strasbourg. Cei interesați, pot lua cunoștință de textul propriu-zis al hotărârii în patru limbi: română, rusă, engleză și franceză, operând metoda de căutare după: articol, domeniu și indicii tematici care constituie miezul hotărârii.

Un alt sistem: „Sistemul de căutare analitică a jurisprudenței CSJ” oferă posibilitatea de a lua cunoștință de hotărârile adoptate de către Curtea Supremă de Justiție.

Ambele sisteme de căutare și accesare se pot găsi pe pagina web a Curții Supreme de Justiție – www.csj.md, la compartimentele „Jurisprudența CSJ” și „Jurisprudența CEDO”. La fel, pe pagina web a Curții pot fi vizualizate și actele judecătorești adoptate de instanțele de judecată din întreaga țară, accesând compartimentul „Activitatea instanțelor naționale”.

Ținând cont de cele expuse și în conformitate cu prevederile articolului 16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul

HOTĂRĂȘTE:

1. A lua act de informațiile președinților colegiilor Curții Supreme de Justiție privind activitatea de îndeplinire a justiției efectuată pe parcursul anului 2013.

2. Constată că activitatea Curții Supreme de Justiție, cu unele omisiuni în ce privește îndeplinirea atribuțiilor ce nu au legătură cu actul de justiție, s-a desfășurat în conformitate cu Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Planul de activitate și prioritățile stabilite prin hotărârile Plenului adoptate pe parcursul anului 2013.

3. În scopul asigurării unei justiții eficiente și uniforme, președinții de colegii, judecătorii vor acorda o atenție deosebită ajustării practicii judiciare și hotărârilor explicative la rigorile CEDO.

4. Președinții de colegii, șeful Secretariatului, șefii subdiviziunilor structurale ale Grefei vor întreprinde măsurile organizatorice necesare pentru executarea calitativă și în termen a acțiunilor prevăzute în Planul de activitate pentru anul 2014.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în seama vicepreședinților Curții Supreme de Justiție și Șefului Secretariatului CSJ.

5. A publica prezenta hotărâre în Buletinul Curții Supreme de Justiție și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

**Președintele
Curții Supreme de Justiție**

Mihai Poalelungi